

Vergaderjaar 2014–2015

27 858

Gewasbeschermingsbeleid

Nr. 277

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 25 november 2014

De vaste commissie voor Economische Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Economische Zaken over de brief van 25 augustus 2014 over Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium (Kamerstuk 27 858, nr. 274).

De vragen en opmerkingen zijn op 25 september 2014 aan de Staatssecretaris van Economische Zaken voorgelegd. Bij brief van 21 november 2014 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Vermeij

Adjunct-griffier van de commissie,
De Vos

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie	3
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	3
	Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	4
	Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	5
	Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie	5
	Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie	6
II	Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris	12

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennis genomen van de brief van de Staatssecretaris over de herbeoordeling van de werkzame stof metam-natrium. Deze leden hebben over deze brief nog de volgende vragen.

Kan de Staatssecretaris aangeven hoe een (her)beoordelingstraject van het Ctgb eruit ziet? Op welke wijze vindt een (her)beoordeling plaats en in hoeverre vindt afstemming met bijvoorbeeld een organisatie als European Food Safety Authority (EFSA) plaats?

In 2014 wordt in België een nieuwe toelating van een middel op basis van metam-natrium aangevraagd. België treedt op als rapporterend lidstaat en doet de primaire beoordeling voor de Europese centrale zone. Als de beoordeling tot een Belgische toelating leidt, wordt Nederland geacht het middel ook toe te laten (omdat we ons in dezelfde zone bevinden). Kan de Staatssecretaris aangeven hoe een procedure van beperkende maatregelen wordt vormgegeven? Op basis van welke criteria worden specifieke landbouwkundige omstandigheden gewogen (art. 36 VO-gwb)? In hoeverre vindt een internationale vergelijking plaats op de specifieke landbouwkundige omstandigheden?

De leden van de VVD-fractie vragen, indien een toelatinghouder nieuwe studies beschikbaar heeft, hoe lang een beoordeling van deze nieuwe studies door het Ctgb duurt.

Het Ctgb heeft de stof metam-natrium opnieuw beoordeeld en een aantal maatregelen afgekondigd. De leden van de VVD-fractie vragen waarom het Ctgb naast een afstandscriterium een tweetal andere maatregelen heeft afgekondigd. Kan de Staatssecretaris de wetenschappelijke onderbouwing van deze maatregelen aan de Kamer doen toekomen? En kan de Staatssecretaris aangeven op welke gronden het besluit is genomen om een maximaal te behandelen areaal in te stellen van 1 hectare? Betekent dit besluit dat het meerdere maanden gaat kosten om grotere percelen te behandelen? En kan de Staatssecretaris aangeven wat de effecten daarvan zijn? In hoeverre is bij de maatregel folieafdekking rekening gehouden met de extra blootstelling voor loonwerkers en hun medewerkers?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met zorg kennisgenomen van het besluit om metam-natrium tot eind december dit jaar tóch weer toe te staan, ook al worden hieraan strenge eisen in de toepassing gesteld. Het middel blijkt bewezen schadelijk voor de menselijke gezondheid, met name voor kinderen. Deze leden ondersteunen de inzet van het kabinet zoals ingezet met de milieubrief om gezondheid voorop te stellen.

De leden van de PvdA-fractie hebben zorgen over de uitvoerbaarheid. Deze leden vragen: wie controleert het gebruik en het al dan niet juist toepassen van de beperkingen? Welke sancties staan er op het onterecht toepassen (dus zonder (alle) voorzorgsmaatregelen in acht te nemen)? Worden de telers wel verplicht te melden als zij het middel gebruiken? Kunnen bezorgde burgers melding doen als zij onterecht gebruik van het middel vermoeden?

De leden van de PvdA-fractie zijn wel blij dat er na 31 december a.s. geen gebruik meer van metam-natrium kan worden gemaakt en ondersteunen daarom ook de inspanningen om naar alternatieven te zoeken. Deze leden vragen of dat op korte termijn nog zal lukken en dringen er op aan dat «gebrek aan alternatieven» straks geen aanleiding mag zijn om de gebruikstermijn op te rekken.

De leden van de PvdA-fractie nemen er kennis van dat boeren nu voorstellen om zogenaamd bioplastiek te gaan gebruiken voor de verplichte afdekking. Deze leden vragen wat er «bio» is aan hergebruikt afvalplastic uit de bollenteelt? Zij vragen op welke wijze het plastic na gebruik wordt vernietigd opdat de residuen metam-natrium niet op andere wijze alsnog in het milieu komen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de brief van de Staatssecretaris over het Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium en zij zijn ontriefd dat het middel metam-natrium nu toch wordt toegestaan.

De leden van de SP-fractie vragen in hoeverre er een afweging plaats heeft gevonden tussen de economische- en de gezondheidsbelangen. Wat zijn de redenen dat er niet op inundatie wordt overgestapt? Hoe heeft het Ctgb het voorzorgbeginsel meegewogen? Reeds in 1991 is metam-natrium op de lijst van te saneren stoffen van de Nederlandse regering gezet; hoe kan het dat er al die tijd geen actie is ondernomen? Wat is de rol van het Ctgb in deze periode geweest?

De leden van de SP-fractie hebben nog een aantal vragen. Hoeveel handhavingscapaciteit gaat erop gezet worden om te zorgen dat de nadere regels omtrent toepassing van metam-natrium daadwerkelijk worden toegepast? Is bekend in welke mate nadere regels omtrent toepassing van gewasbeschermingsmiddelen worden nageleefd? Wat is hier aan onderzoek over bekend? Heeft het Ctgb hier onderzoek naar gedaan? Zo nee, waarom niet? Hoe groot is de pakkans als op een verkeerde wijze wordt omgegaan met een gewasbeschermingsmiddel? Zijn hier overtredingen op vastgesteld, zo ja, hoeveel? Hoe vaak wordt hierop gecontroleerd met inzet van hoeveel fte? Zijn hier boetes op uitgedeeld en zo ja, hoeveel? Wat is de hoogte van die boetes? Hoeveel mensen zijn er met een spuitlicentie? Hoeveel bedrijven gebruiken metam-natrium? Past het Ctgb inmiddels een beoordelingskader voor volksgezondheidsbelangen toe? Zo nee, waarom hebben Duitsland en

Engeland al wel een beoordelingskader voor volksgezondheidsrisico's en Nederland nog niet? Waarom duurt dit zo lang en wanneer is dit nu eindelijk geregeld?

De leden van de SP-fractie willen graag toelichting op de volgende passage «Echter, op basis van het huidige stofdossier kan er geen betrouwbare bufferzone worden vastgesteld. De huidige inschatting is dat de veilige grens voor kinderen zou kunnen worden overschreden zelfs indien een bufferzone van 100–150 meter wordt aangehouden.» Waarom wordt een bufferzone gehanteerd als er met zoveel woorden staat dat een bufferzone geen garantie geeft betreffende de veiligheid voor kinderen, zo willen deze leden weten. Welke garanties zijn er dat een bufferzone voldoende bescherming biedt? Uit risicoanalyse blijkt volgens het Ctgb dat risico's voor omwonenden kunnen worden bestreden. Is dit een garantie dat er geen negatieve gezondheidseffecten voor omwonenden kunnen plaatsvinden?

De leden van de SP-fractie vragen welke mogelijkheden Nederland nog heeft om het middel tegen te houden indien België de nieuwe aanvraag goedkeurt. Zo nee, bent u bereid een wetswijziging door te voeren om het mogelijk te maken om nationaal aanvullend beleid op te stellen, bijvoorbeeld in het kader van specifieke nationale omstandigheden?

Graag horen deze leden of er personen zijn die bij de herbeoordeling betrokken zijn geweest die banden hebben of hebben gehad met de aanvragende partij. Zo ja, welke en wie?

Met welke partijen is er overlegd in het kader van de herbeoordeling? Is er ook overlegd met gezondheidsdeskundigen en zo ja, met wie? Welk overleg is er met het ministerie geweest over de kwestie?

Welk onafhankelijk onderzoek is er gedaan, vragen de leden van de SP-fractie. Welk onafhankelijk onderzoek is er geraadpleegd? Er wordt gesproken over geleverde veldstudies; door wie zijn deze geleverd en hoe zijn hebben gehad met der aanvragende partij? deze geverifieerd op juistheid? Is bij de veldstudies rekening gehouden met verschillende weersomstandigheden, zoals harde wind?

Welke incidenten met metam-natrium zijn er gemeld bij de GGD of anderszins bekend? Hoe wordt deze informatie verzameld?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennis genomen van het Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium en de brief van de Staatssecretaris dienaangaande. Voor deze leden staat de bescherming van de volksgezondheid voorop. Om de volksgezondheid te beschermen zijn zorgvuldig onderzoek en duidelijke randvoorwaarden nodig.

De leden van de CDA-fractie vragen in welke afstemming met ons omliggende lidstaten het besluit van het Ctgb genomen is. Waarom is het zo dat het Belgisch onderzoek nog volop loopt terwijl alleen Nederland vergaande maatregelen neemt, zo vragen deze leden. Deze leden verzoeken de Staatssecretaris om inzichtelijk te maken hoe andere landen in onze zone het gebruik van metam-natrium reguleren. Wat voor voorwaarden worden daar gesteld en in hoeverre wijken deze af van de voorwaarden die gesteld worden in het besluit van de Ctgb. In hoeverre zijn andere chemische gasvormende grondontsmettingsmiddelen een mogelijk alternatief voor het gebruik van metam-natrium. Deze leden vragen de Staatssecretaris of zij zou willen pleiten voor één gezamenlijke

Europese strategie ten aanzien van gasvormende grondontsmettingsmiddelen waarbij de voorwaarden gezamenlijk worden gesteld op basis van uitgebreidere studies zoals nu uitgevoerd door België.

Ten aanzien van de studie vragen de leden van de CDA-fractie waarom de studies van het Ctgb bepaalde uitgangspunten hebben opgenomen (namelijk maximaal 1 hectare, 20 centimeter diepte inbrengen en afdekking) en dat daarom ook meteen deze uitgangspunten de voorwaarden zijn geworden voor het gebruik van metam-natrium. Deze leden vragen waarom er niet meer variatie was in de gehanteerde uitgangspunten van de studies.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennis genomen van het Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium en de brief van de Staatssecretaris.

De leden van de D66-fractie constateren dat na herbeoordeling van nieuw aangeleverde (veld-)studies in juli 2014 zowel een bufferzone als een aantal risico beperkende maatregelen nodig zijn om een veilig gebruik mogelijk te maken van metam-natrium. De leden van de D66-fractie hebben hier een aantal vragen over. Uit de brief van mei 2014 bleek dat er niet voldoende wetenschappelijke onderbouwing aanwezig was voor een verbod of beperkende maatregelen. Op basis van welke modellen kan nu wel wetenschappelijk vastgesteld worden dat deze middelen dergelijke risico's met zich meedragen? Zijn deze modellen ook toegespitst op de Nederlandse situatie?

Verder vragen de leden van de D66-fractie hoe de handhaving van deze beperkende maatregelen zal worden gerealiseerd. Wie gaat hier toezicht op houden en welke maatregelen zullen er getroffen worden in geval van overtreding? Deze leden zien graag een palet van sancties tegemoet bij overtreding of niet naleven van deze beperkende maatregelen. Voorts willen zij graag weten welke mogelijkheden zijn er voor omwonenden om eventuele overtredingen te melden. Zullen omwonenden ook op de hoogte gesteld worden indien agrariërs in hun omgeving gebruik maken van deze schadelijke middelen?

Verder lezen de leden van de D66-fractie dat er samen met de sector al stappen genomen worden om de alternatieven voor grondontsmetting zo snel en zo goed mogelijk te ontwikkelen. Deze leden waarderen dit en worden graag op de hoogte gehouden van de voortgang van dit proces. Voorts vragen zij of dit dan ook betekent dat zodra er voldoende alternatieven gevonden zijn, het gebruik van metam-natrium alsnog aan banden gelegd zal worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium. Deze leden kunnen zich vinden in de beperkende voorwaarden die worden opgelegd bij het gebruik van natte grondontsmetting. Maar tegelijkertijd wijzen zij op het belang van goed werkende alternatieven voor het gebruik van metam-natrium, omdat de beperkende voorwaarden voor een groot deel van de gebruikers toepassing onmogelijk maakt. De leden van de ChristenUnie-fractie hebben nog een aantal vragen voor de Staatssecretaris.

Ten eerste willen de leden van de ChristenUnie-fractie weten hoe het kan dat de (veld-)studie die gebruikt is voor de herbeoordeling en die aanleiding heeft gegeven voor het instellen van de beperkende voorwaarden al acht jaar geleden is uitgevoerd, maar tot dusverre niet heeft geleid tot een herbeoordeling. Deze leden wijzen erop dat het Ctgb haar beoordeling voor een groot deel baseert op de Links-studie uit 2006. Waarom heeft het zo lang geduurd voordat de beperkende voorwaarden zijn opgelegd, zo vragen zij.

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn blij met de stappen die de Staatssecretaris samen met de sector zet om alternatieven voor natte grondontsmetting verder te ontwikkelen. Zij wijzen er in dit verband op dat het wegnemen van beleidsmatige belemmeringen voor aaltjesbestrijdende gewassen en ondersteuning van onderzoek naar biologische grondontsmetting de hoogste prioriteit dienen te hebben. Deze leden vragen in dit verband naar de mogelijkheid om Japanse haver (als bestrijder van worteltesieaaltjes) toe te voegen aan de lijst met aaltjesbestrijdende gewassen. Daarnaast vragen zij om het aaltjesbestrijdende gewas zwaardherik te voorzien van een stikstofgebruiksnorm in het kader van de Meststoffenwet. Is de Staatssecretaris hiertoe bereid?

De leden van de ChristenUnie-fractie wijzen erop dat de teelt van aaltjesbestrijdende gewassen als tussenteelt ingepast dient te worden in het bouwplan van ondernemers. Zo willen lელიetelers die grasland huren bij veehouders en de desbetreffende veehouders de grond niet onnodig uit productie nemen en graag zo laat mogelijk het grasland vernietigen voor de teelt van aaltjesbestrijdende gewassen. Hierdoor kan de veehouder eerst nog een behoorlijke grasopbrengst van het perceel halen. De inzaai van afrikaantjes dient uiterlijk half juli plaats te vinden voor een succesvolle aaltjesbestrijding. Grasland scheuren is echter verboden in juni en juli. Deze leden vragen of de Staatssecretaris bereid is een ontheffing van het scheurverbod te verlenen voorafgaand aan de teelt van afrikaantjes?

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn blij met de ondersteuning door de Staatssecretaris van enkele projecten die de sector in gang heeft gezet. Kan de Staatssecretaris aangeven welke specifieke projecten zij ondersteunt? Deze leden zijn blij dat de Staatssecretaris in ieder geval nog dit najaar proeven met de zogenaamde Bodem Resetter (biologische grondontsmetting) wil ondersteunen. Verwacht de Staatssecretaris dat deze methode binnen niet al te lange termijn tot een kosteneffectieve en praktijkrijpe methode voor aaltjesbestrijding kan worden doorontwikkeld?

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren-fractie hebben met grote zorg kennis genomen van het besluit om het grondontsmettingsmiddel metam-natrium weer toe te staan. Deze leden vragen waarom de Staatssecretaris het gebruik van dit omstreden middel weer toestaat, nadat ze eerder, met goede reden én op verzoek van een meerderheid van de Kamer, had ingegrepen. Deze leden vragen op welke gronden de Staatssecretaris meent dat het gebruik van metam-natrium nu wel verantwoord zou zijn, terwijl de beoordeling eerder was dat de risico's te groot zijn. Zij hebben daarom een schriftelijk overleg met de Staatssecretaris aangevraagd, om vragen te kunnen stellen over haar besluit.

Metam-natrium is een zeer giftig bestrijdingsmiddel dat, zo erkent zelfs de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO), al het bodemleven doodt. Naast de zeer negatieve gevolgen voor natuur, milieu en de dieren die leven op en

rond de akkers waarop metam-natrium wordt gebruikt, is er bovendien een groot risico voor de volksgezondheid. Metam-natrium is immers een middel dat in de grond wordt geïnjecteerd, waar het giftige gassen vormt die gemakkelijk kunnen ontsnappen. Als omwonenden en voorbijgangers deze gassen binnenkrijgen, kunnen zij daar ernstig ziek van worden, zo weten we uit de wetenschappelijke literatuur en is, helaas, ook uit verschillende incidenten gebleken. In Drenthe en Friesland hebben mensen ernstige gezondheidsklachten opgelopen doordat zij in hun eigen huis of tuin werden blootgesteld aan de giftige metam-natrium gassen.

De incidenten met metam-natrium waren mede aanleiding voor de leden van de Partij voor de Dieren-fractie om in 2011 aan te dringen op maatregelen tegen het gifgebruik in de landbouw. In reactie op dat pleidooi liet het kabinet weten de Gezondheidsraad om advies te vragen. Dat advies is begin 2014 verschenen en bevat de heldere conclusie dat de gezondheid van omwonenden en passanten van landbouwgronden die met gif worden bewerkt niet gegarandeerd is. De Gezondheidsraad beveelt duidelijk aan om omwonenden en passanten beter te beschermen tegen de gevaren van landbouwgif. Dan ligt het dus niet voor de hand om een van de meest omstreden en meest giftige middelen nog altijd te handhaven in het bestrijdingsmiddelenpakket dat mag worden gebruikt bij de teelt van – in dit geval – lelies, aardbeien en aardappelen, snijbietten, zaaiuien, groenten en vaste planten. Veel verstandiger zou zijn om het middel in zijn geheel te verbieden. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie wijzen de Staatssecretaris er nogmaals op dat metam-natrium al in 1991 door de overheid is aangemerkt als een gevaarlijke stof waarvan het gebruik zo snel mogelijk moet worden afgebouwd. Dat is, ondanks latere beperkingen op Europees niveau, in Nederland nooit gebeurd. Mede op aandringen van deze leden heeft de Staatssecretaris uiteindelijk in mei 2014 besloten het gebruik van metam-natrium te schorsen. Nu wordt het gebruik van metam-natrium toch weer toe gestaan. Er worden wel strengere voorwaarden aan het gebruik gesteld, maar die zijn in de ogen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie, wetenschappers en omwonenden niet voldoende om de risico's te kunnen wegnemen.

Allereerst vragen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie op basis van welke methoden en modellen voor risicobeoordeling nu besloten is om metam-natrium op nieuw toe te laten tot de Nederlandse markt. Het Ctgb dat dit besluit genomen heeft, stelde in mei van dit jaar immers nog dat op basis van de beschikbare gegevens een risico voor omwonende kinderen niet kan worden uitgesloten en dat daarmee de lopende «essential use»-toelatingen niet aan de toelatingscriteria voldoen. Hoe reflecteert de Staatssecretaris, om te beginnen, op die constatering? Wat vindt zij ervan dat er in Nederland kennelijk een bestrijdingsmiddel is toegelaten, terwijl er sterke aanwijzingen bestaan dat de toelating van dit middel niet aan de daarvoor gestelde criteria voldoet? Heeft zij in beeld voor welke andere middelen er dergelijke aanwijzingen zijn en zo nee, waarom niet?

Toen het Ctgb op basis van de constatering dat waarschijnlijk niet aan de toelatingscriteria was voldaan het besluit nam om gebruik van het middel te schorsen, stelde zij ook vast dat de modellen die in Nederland worden gebruikt om risico's voor omwonenden in te schatten niet geschikt zijn voor blootstelling aan gasvormige stoffen, zoals de MITC-gassen die bij metam-natrium ontstaan. Ook de aanvullende modellen uit Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, die risico's voor omwonenden beter in kunnen schatten, zijn hiervoor ontoereikend, omdat zij de blootstelling van omwonenden aan deze gassen kunnen onderschatten.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen zich af welk model het Ctgb dan heeft gebruikt bij haar besluit om metam-natrium toch weer toe te staan, zij het onder aanvullende voorwaarden. Kan de Staatssecretaris uiteenzetten hoe met bovenstaande gebreken in een adequate risicobeoordeling van de gevaren van metam-natrium voor omwonenden is omgegaan? Welk model heeft het Ctgb nu toegepast, in aanvulling op de Duitse en Britse modellen die naar eigen zeggen onvoldoende waren om de gevaren voor blootstelling van omwonenden te ondervangen? Op welke wijze is het model dat het Ctgb nu heeft toegepast getoetst in de praktijk? En op welke manier houdt dit nieuwe – tot nu toe onbekende – toetsingsmodel van het Ctgb rekening met verschillende soorten gifstoffen waaraan omwonenden kunnen worden blootgesteld en die tot een opeenstapeling kunnen leiden, de zogenaamde cumulatieve effecten? Of heeft het Ctgb eventuele cumulatieve effecten niet betrokken bij haar besluit?

Naast het gebruikte model roepen ook de nieuw aangeleverde gegevens vragen op bij de leden van de Partij voor de Dieren-fractie. Het besluit van het Ctgb om tot schorsing over te gaan in mei 2014, was gebaseerd op de constatering van het Ctgb dat «op basis van de beschikbare gegevens geen maatregelen kunnen worden bepaald die tot veilig gebruik zullen leiden» (Brief van het Ctgb, bijlage bij Kamerstuk 27 858 ,nr 266). In het besluit van het Ctgb van mei werd gesteld dat veldstudies nodig waren, om de risico's voor toepassers, werkers, omstanders en omwonenden accuraat te kunnen vaststellen. Op basis van de toen bekende veldstudies concludeerde het Ctgb dat een risico voor omwonende kinderen niet kon worden uitgesloten, ook niet bij een bufferzone van 150 meter. Een zorgwekkende constatering, vinden deze leden.

Uit het nieuwe besluit van augustus om de schorsing weer in te trekken, wordt duidelijk dat de toelatingshouder na de schorsing nieuwe gegevens heeft aangeleverd om de schorsing ongedaan te krijgen. Het blijkt hier echter om gegevens te gaan die uit het buitenland zijn verkregen, en bovendien resulteren uit studies waarbij andere toepassingsmethoden van metam-natrium gebruikt worden dan hier in Nederland het geval is. Je zou je af kunnen vragen hoe bruikbaar deze gegevens zijn, zeker gezien het feit dat het Ctgb deze gegevens heeft afgezet tegen een studie uit 2006, zo lezen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie in de stukken. Samenvattend gaat het dus om gegevens uit praktijksituaties die niet vergelijkbaar zijn met de manier waarop metam-natrium in Nederland wordt toegepast, die zijn getoetst aan een studie van 8 jaar oud. Heeft de Staatssecretaris zelf de indruk dat de meest recente en beste wetenschappelijke inzichten zijn gebruikt voor het besluit om metam-natrium weer toe te staan. Zo ja, hoe onderbouwt zij dat? Vindt zij dat er voldoende zekerheid is dat de volksgezondheid hiermee goed genoeg is beschermd? Welke zekerheid is er dat de nu vastgestelde bufferzone van 150 meter afdoende is om omwonenden te vrijwaren van het risico op gezondheidsschade? Is de Staatssecretaris bereid het Ctgb opdracht te geven om de nieuwe studies die door de toelatingshouder zijn aangeleverd openbaar te maken zodat andere wetenschappers kunnen reflecteren op de kwaliteit en de bruikbaarheid van deze studies, en op het besluit van het Ctgb dat hierop is gebaseerd? Deelt de Staatssecretaris de mening dat onderlinge beoordeling van onderzoek (peer-review) door wetenschappers van cruciaal belang is voor de totstandkoming van de beste wetenschappelijke inzichten? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom wordt deze werkwijze nog steeds niet toegepast bij onderzoek dat de basis vormt voor besluiten om gevaarlijke stoffen toe te laten in de Nederlandse landbouw? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen de Staatssecretaris bij de beantwoording van deze vragen ook de aangenomen motie Ouweland/Schouw

te betrekken die verzoekt tot openbaarmaking van de onderbouwingen van toelatingen (Kamerstuk 27 858, nr. 129).

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie zien dat er in het besluit om metam-natrium weer toe te laten aanvullende beperkingen gesteld zijn in de gebruiksvoorschriften. Ook daarover willen zij graag enkele vragen stellen. Het Ctgb heeft bepaald dat er een bufferzone van ten minste 150 meter moet toegepast worden «tussen de te behandelende velden en de kadastrale grens van woningen en overige verblijfplaatsen waar mensen langere tijd verblijven, zoals scholen, winkels, bedrijven en kantoren». Het Ctgb geeft hier wel richting aan, maar geen limitatieve opsomming van het soort locaties dat ontzien moet worden middels een bufferzone. Deelt de Staatssecretaris de mening dat het belangrijk is alle gevoelige locaties moeten worden ontzien via een bufferzone? Deze leden wijzen onder meer op speeltuinen, -sportvelden, kampeerterreinen, maneges, zwembaden of ander zwemwater, fiets- en wandelroutes (met name die, die gebruikt worden door schoolgaande kinderen), natuurgebieden, weilanden waar dieren hobbymatig worden gehouden, zorgboerderijen, volks- en moestuinen en biologische bedrijven, omdat niet alleen de gifvrije kwaliteit van producten daar bedreigd wordt, maar op deze bedrijven bovendien vaak mechanisch of handmatig onkruid wordt gewied? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe gaat zij dit breed kenbaar te maken? En meer in het algemeen, nu de opsomming van het Ctgb in het besluit zo vaag en open is, op welke wijze kan en zal de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) hierop handhaven?

Ook met de aanvullende beperkende voorschriften blijft het gebruik van metam-natrium volgens de leden van de Partij voor de Dieren-fractie omgeven met grote risico's. De incidenten waarbij metam-natrium mogelijk tot gezondheidsschade heeft geleid vonden veelal plaats ten gevolge van blootstelling buitenshuis: werken in de tuin en op het eigen land, kinderen die speelden naast een akker. Kan de Staatssecretaris dat bevestigen, en kan zij hierop reflecteren?

Deelt de Staatssecretaris de mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat het voor burgers van belang is om te weten waar zij risico lopen te worden blootgesteld aan gifstoffen? Zo nee, waarom niet? In het geval van metam-natrium zouden omwonenden en passanten gewaarschuwd moeten worden voordat zij in de buurt komen van een behandeld perceel en de kans lopen gifstoffen in te ademen, vinden deze leden. Deelt de Staatssecretaris die mening? Zo nee, hoe kunnen burgers dan voorkomen dat zij worden blootgesteld aan risico's als het Ctgb stelt dat de minimale afstandsnorm tussen mens en metam-natrium 150 meter moet zijn? Is de Staatssecretaris bereid om als extra aanvullend gebruiksvoorschrift voor te schrijven dat de gebieden die met metam-natrium behandeld zijn in het land worden gemarkeerd, bijvoorbeeld door het hijsen van een rode vlag in het veld, of het oprichten van een waarschuwingsbord aan het begin van het perceel? Zo nee, waarom niet en op welke wijze wil zij omwonenden en passanten dan in staat stellen om zichzelf en hun kinderen adequaat te beschermen?

Het Ctgb stelt een beperking op het gebruik van metam-natrium tot een maximale oppervlakte van 1 hectare. Deelt de Staatssecretaris de mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat het niet de bedoeling is dat een perceel van bijvoorbeeld 15 ha. ettelijke stroken kent die behandeld worden met metam natrium? Dat zou namelijk tot gevolg kunnen hebben dat de ontsmettingen weliswaar over kleine stukken grond plaatsvinden, maar wel veel meer verspreid over een groter gebied, waardoor de invloedssfeer van metam-natrium de facto misschien wel groter wordt. Hoe gaat de Staatssecretaris dergelijke situaties

voorkomen? En hoe gaat zij voorkomen dat ieder jaar een strookje van een perceel wordt ontsmet met metam-natrium, waardoor omwonenden niet – zoals nu het geval is – een keer per drie tot vier jaar kunnen worden blootgesteld aan een geheel behandeld perceel, maar ieder jaar, of wellicht zelfs meermaals per jaar aan gedeeltelijk behandelde percelen. Graag een reactie van de Staatssecretaris hierop.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie willen graag weten of er gekeken is naar de wisselwerking tussen metam-natrium en de middelen die op de «bufferzones» zullen worden gebruikt? In de lelieteelt zijn daarvoor de bestrijdingsmiddelen Nemathorin en Vydate toegelaten, bij aardappelen het middel Mocap. Deze wisselwerking kan volgens deze leden voor nieuwe problemen zorgen. Het middel Mocap moet bijvoorbeeld worden ondergewerkt na gebruik, terwijl metam-natrium met folie bedekt moet worden. Die verschillende bewerkingen zullen in het veld moeten worden gecombineerd. Deelt de Staatssecretaris de mening dat dit nieuwe risico's kan opleveren, zoals het scheuren van de folie waarmee de grond is bedekt die is ingespoten met metam-natrium, met de mogelijke gezondheidsrisico's van dien? Op welke wijze is deze wisselwerking bekeken bij het besluit om metam-natrium opnieuw toe te staan, en op welke wijze is de NVWA hierover geïnstrueerd?

Hoe ziet de Staatssecretaris de handhaving van de nieuwe gebruiksvorschriften voor zich? Deelt zij de mening dat deze naar de letter moeten worden nageleefd? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kan zij schetsen hoe de NVWA deze voorschriften denkt te gaan handhaven, en hoeveel inzet dat zal vergen van de dienst? De fundamentele vraag is of zij vindt dat het verantwoord is om de inspectiedienst te belasten met de handhaving van gebruiksvorschriften van een omstreden middel dat we ook, gelet op de risico's voor de volksgezondheid, geheel zouden kunnen verbieden. Graag een reflectie op dit punt.

Heeft de Staatssecretaris al contact gehad met de NVWA over de handhaving van deze gebruiksvorschriften? Het is immers voor het eerst dat de NVWA moet controleren op naleving van maatregelen die werden genomen ter bescherming, in de meest directe zin, van omwonenden. Deelt de Staatssecretaris de mening dat de NVWA daarbij ook goed moet luisteren naar de signalen van omwonenden zelf, en dat zij handhavingverzoeken snel in behandeling moet nemen?

Hoe moet de NVWA handelen bij overtreding van de regels? Gezien het risico dat de toepassing van metam-natrium voor de volksgezondheid oplevert moet er naar mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie ook een protocol in werking treden om omwonenden bij overtreding te beschermen. Welke maatregelen moeten er getroffen worden wanneer de NVWA constateert dat er bijvoorbeeld geen, of een te kleine, bufferzone is ingesteld, of als het behandelde gebied niet goed is afgedekt? Worden omwonenden dan geëvacueerd? Worden er metingen gedaan om de potentiële blootstelling vast te stellen? En welke sanctie staat op deze overtredingen?

Wanneer agrariërs gebruik willen maken van metam-natrium, moeten zij daarvan een melding doen bij de NVWA. Hoeveel meldingen heeft de NVWA op dit moment binnen? Hoeveel meldingen verwacht de NVWA nog dit kalenderjaar? Op welke wijze wordt er met de meldingen omgegaan? Wordt er bij elke melding ook een controle uitgevoerd? Dat laatste zouden de leden van de Partij voor de Dieren-fractie zich goed kunnen voorstellen, gezien de potentiële risico's bij fout gebruik van het grondontsmettingsmiddel en de voor agrariërs wellicht complexe aangescherpte gebruiksvorschriften. Graag een reactie hierop.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie wijzen de Staatssecretaris erop dat lokale overheden ook veel vragen en klachten hebben gekregen over het gebruik van metam-natrium in hun gemeente. Nu dit gif weer is toegestaan, zullen deze vragen, zorgen en klachten weer in aantal toenemen, zo schatten deze leden in. Deelt de Staatssecretaris de mening dat het voor deze gemeenten van belang is om te weten waar en wanneer er in hun gemeenten metam-natrium wordt gebruikt, en is zij dan ook bereid om de meldingen die de NVWA daarvan binnenkrijgt, door te laten sturen naar de betreffende gemeenten? Dit zelfde geldt naar mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie voor de lokale huisartsen. Is de Staatssecretaris van mening dat de huisartsen in staat zijn om symptomen van eventuele blootstelling aan metam-natrium te herkennen en daarop adequaat te handelen? En zou het niet raadzaam zijn om daarover ook een meldplicht in te stellen, zodat het aantal incidenten met metam-natrium dit keer goed geregistreerd wordt? In Vlaanderen is al in 2008 een advies voor lokale hulpverleners en huisartsen uitgegeven over hoe om te gaan met incidenten met metam-natrium en metam-kalium (<http://www.mmk.be/afbeeldingen/File/Metamnatrium.pdf>). Is de Staatssecretaris niet van mening dat een dergelijke brochure ook nodig is in Nederland, nu dit gevaarlijke middel weer gebruikt mag worden?

Eerder dit jaar, toen het gebruik van metam-natrium en de onaanvaardbare risico's voor de gezondheid daarvan al onderwerp van discussie waren en de Staatssecretaris het Ctgb vroeg opnieuw naar dit middel te kijken, stelden LTO en Nefyto een bufferzone van 7,5 meter voor. Volstrekt onvoldoende natuurlijk. Toch kwam op het besluit van het Ctgb in mei om metam-natrium te schorsen forse kritiek vanuit de sector, en wordt er hard geklaagd over de moeilijkheden van de aanvullende gebruiksvoorschriften. Een dergelijke reactie laat de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB) nu zien bij het verdwijnen van de toelating van Actellic voor de bollenteelt. Hoewel Syngenta als toelatingshouder zelf kennelijk inziet dat het middel veel te milieuvervuilend is, is de KAVB kennelijk heel verrast over het feit dat het middel straks niet meer gebruikt mag worden, en gaat het zelfs in hoger beroep tegen de afwijzing van de vrijstelling door het ministerie (Bron: Nieuwe Oogst, 13 september 2014, p. 28). Deelt de Staatssecretaris de conclusie van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat deze belangenvertegenwoordigers zichzelf op deze wijze diskwalificeren als logische gesprekspartners over het bestrijdingsmiddelenbeleid, en dat dit geluid van belangenbehartigers niet maatgevend kan zijn bij dit soort regelgeving?

Naast het giftige metam-natrium worden er nog vele andere chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt in de landbouw. Ondanks de beleidsvoornemens in de Nota Duurzame Gewasbescherming (Kamerstuk 27 858, nr. 146) om in te zetten op geïntegreerde gewasbescherming, waarbij chemische middelen pas als laatste redmiddel worden ingezet, wordt er nog steeds op grote schaal ingezet op chemische middelen, die vaak zelfs preventief worden toegepast en bovendien ten koste gaan van natuurlijke plaagbestrijding door natuurlijke vijanden. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben er kennis van genomen dat de Staatssecretaris op 24 juni een tijdelijke vrijstelling heeft afgegeven voor het gebruik van Tracer in de onbedekte productieteelt van aardbeien en de teelt van bessen, braam en framboos (http://wetten.overheid.nl/BWBR0035273/geldigheidsdatum_22-09-2014). Kan de Staatssecretaris toelichten waarom dit middel, dat ook volgens de informatie van het Ctgb zelf zeer gevaarlijk is voor bijen en natuurlijke vijanden, nu ook in de onbedekte teelt van deze bloeiende fruitsoorten gebruikt mag worden? In het gebruiksvorschrift staat: «Om de bijen en andere bestuivende insecten te beschermen mag u dit product niet gebruiken op in bloei staande gewassen» (<http://>

www.ctgb.nl/toelatingen/toelating?id=12567). Hoe kan de Staatssecretaris garanderen dat dit voorschrift nageleefd wordt, als zij nota bene in juni een vrijstelling verleent voor het gebruik van dit gif op aardbeien, bessen, braam en framboos? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie willen ook heel graag weten hoe vaak de NVWA bij dit soort fruitbedrijven is langs geweest deze zomer, en hoeveel overtredingen van deze gebruiksvoorschriften daarbij zijn geconstateerd. Graag een reactie hierop. Is de Staatssecretaris bereid om nu vast aan te kondigen dat zij volgend jaar niet wederom een tijdelijke vrijstelling zal geven?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie ontvangen tevens graag nader inzicht in de stand van zaken rond het komen tot een betere bescherming van omwonenden. Is het advies van de landsadvocaat met betrekking tot de mogelijkheden voor het instellen van spuitvrije zones inderdaad bijna gereed, aangezien de Staatssecretaris aankondigde in de laatste brief hierover (Kamerstuk 38 969, nr. 267)? En wordt daarbij ook de recente uitspraak van de Raad van State inzake een bestemmingsplan van de gemeente Houten betrokken (uitspraak 201308924/1/R2)? Deze leden willen de Staatssecretaris vragen het advies zo snel mogelijk door te zenden aan de Kamer, zodat het ook bij de behandeling van de Omgevingswet betrokken kan worden. Hoeveel van de huidige toelatingen heeft het Ctgb inmiddels herbeoordeeld aan de hand van de Duitse en Engelse methoden, en in hoeveel en welke gevallen is het daarbij van oordeel dat er aanvullende gebruiksvoorschriften ingesteld dienen te worden?

Afsluitend. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie verzetten zich tegen het opnieuw toelaten van dit gevaarlijke middel in de Nederlandse landbouw. De volksgezondheid mag niet op het spel worden gezet voor de economische belangen van onder andere de export van bloembollen en aardbeien. Deelt de Staatssecretaris die mening? Zo ja, op welke wijze is dat te rijmen met het toestaan van een middel dat zo giftig is dat er vergaande beperkende maatregelen genomen moeten worden om ervoor te zorgen dat omwonenden daar niet ziek van worden. De Staatssecretaris weet dat gebruiksvoorschriften van bestrijdingsmiddelen lang niet altijd netjes worden nageleefd. Het hernieuwd toestaan van metam-natrium zorgt bovendien voor grote maatschappelijke onrust. Ook lokale bestuurders zitten met de handen in het haar, en weten niet hoe zij de gezondheid van hun inwoners moeten beschermen. Deze leden vinden het risico op nieuwe incidenten met metam-natrium – met misschien wel chronische longaandoeningen tot gevolg-, onaanvaardbaar groot. Zij wijzen er op dat het, wanneer het gaat om het wegen van de belangen van volksgezondheid enerzijds en economische belangen anderzijds, altijd gaat om een politieke afweging. Zij vragen de Staatssecretaris om het besluit van het Ctgb om metam-natrium opnieuw toe te staan, te herroepen en het middel zo snel mogelijk uit de handel te nemen. Graag een reactie hierop.

II Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris

Inhoudsopgave

1. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de VVD-fractie	13
2. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de PvdA-fractie	15
3. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de SP-fractie	16

4.	Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de CDA-fractie	21
5.	Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de D66-fractie	22
6.	Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de ChristenUnie-fractie	23
7.	Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de Partij voor de Dieren-fractie	25

1. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennis genomen van de brief van de Staatssecretaris over de herbeoordeling van de werkzame stof metam-natrium. Deze leden hebben over deze brief nog de volgende vragen.

Kan de Staatssecretaris aangeven hoe een (her)beoordelingstraject van het Ctgb eruit ziet? Op welke wijze vindt een (her)beoordeling plaats en in hoeverre vindt afstemming met bijvoorbeeld een organisatie als European Food Safety Authority (EFSA) plaats?

Binnen het Europese registratiesysteem hebben lidstaten de bevoegdheid om in te grijpen in een bestaande toelating als er aanwijzingen zijn dat de toelating niet meer voldoet aan de toelatingscriteria voor mens, dier of milieu. Hierbij worden de relevante risico's opnieuw beoordeeld op basis van alle nieuwe relevante informatie. Indien wezenlijke risico's worden vastgesteld, kan dit consequenties hebben voor de toelating. Als Ctgb besluit tot aanpassing van een toelating, wordt dit voorgelegd aan de Europese Commissie (EC) en alle lidstaten. De EC kan vervolgens EFSA benaderen voor advies.

Daarnaast wordt op EU-niveau de goedkeuring van de werkzame stof (waarop de toelating van een middel gebaseerd is) periodiek beoordeeld.

In 2014 wordt in België een nieuwe toelating van een middel op basis van metam-natrium aangevraagd. België treedt op als rapporterend lidstaat en doet de primaire beoordeling voor de Europese centrale zone. Als de beoordeling tot een Belgische toelating leidt, wordt Nederland geacht het middel ook toe te laten (omdat we ons in dezelfde zone bevinden). Kan de Staatssecretaris aangeven hoe een procedure van beperkende maatregelen wordt vormgegeven? Op basis van welke criteria worden specifieke landbouwkundige omstandigheden gewogen (art. 36 VO-gwb)?

Wanneer een andere lidstaat in de centrale zone een beoordeling heeft afgerond kan het Ctgb hiervan afwijken op grond van de volgende redenen:

- de toepassingsvoorwaarden zijn niet uitvoerbaar of relevant voor de Nederlandse landbouwsituatie. Waar nodig kan het Ctgb deze toepassingsvoorwaarden aanpassen aan de Nederlandse situatie.
- Het dossier bevat specifieke elementen voor Nederland. Het Ctgb zal hier vervolgens een beoordeling op uitvoeren.
- het Ctgb constateert grote risico's voor mens, dier of milieu in de beoordeling van de zonaal rapporteur. Het Ctgb kan het dossier dan voorleggen aan de EC.

De herbeoordeling van metam-natrium is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de Belgische autoriteiten die als rapporterend lidstaat verantwoordelijk zijn voor de herbeoordeling van middelen op basis van metam-natrium in de zone. De aanvullende gebruiksvoorschriften

- een onbehandelde bufferzone van 150 meter tussen behandeld perceel en de kadastrale grens van woningen en overige verblijfsplaatsen waar mensen langere tijd verblijven, zoals winkels, bedrijven en kantoren én
- afdekking van het perceel direct na behandeling voor minstens 10 dagen met VIF (virtually impermeable film) én
- inbrengen op tenminste 20 cm diepte én
- maximaal te behandelen areaal van 1 hectare, met minimaal 150 meter afstand tussen behandelde velden zijn met België afgestemd. Daarmee zijn bedoelde risicomitigerende maatregelen nu beschikbaar voor alle lidstaten om hun nationale toelating op te bezien.

In hoeverre vindt een internationale vergelijking plaats op de specifieke landbouwkundige omstandigheden?

Het uitgangspunt is dat de landbouwkundige omstandigheden overeenkomen voor landen die in dezelfde zone liggen. Wanneer de Nederlandse specifieke landbouwkundige omstandigheden afwijken van die van een zonaal rapporterende lidstaat, kan het Ctgb, indien relevant, een aanvullende nationale beoordeling uitvoeren op deze specifieke aspecten.

De leden van de VVD-fractie vragen, indien een toelatinghouder nieuwe studies beschikbaar heeft, hoe lang een beoordeling van deze nieuwe studies door het Ctgb duurt.

Een aanvrager dient studies aan te leveren ter onderbouwing van een aanvraag tot toelating, of verlenging. Het Ctgb zal de aanvraag met aangeleverde studies binnen de hiervoor gestelde termijn, die verschilt per type aanvraag, beoordelen. Enkele voorbeelden: een aanvraag voor een wederzijdse erkenning heeft een termijn van 120 dagen en een aanvraag voor een werkzame stof een termijn van 650 dagen. Het Ctgb heeft de mogelijkheid om aanvullende informatie op te vragen. Als dit het geval is, dan stopt de looptijd, totdat de aanvullende informatie is verkregen.

Het Ctgb heeft de stof metam-natrium opnieuw beoordeeld en een aantal maatregelen afgekondigd. De leden van de VVD-fractie vragen waarom het Ctgb naast een afstandscriterium een tweetal andere maatregelen heeft afgekondigd.

Alleen het instellen van een bufferzone is niet voldoende om het vastgestelde risico voor de gezondheid van omwonenden weg te nemen. Vandaar dat een combinatie van bufferzone, grondafdekking, inbrengen op 20 cm diepte en toepassen van maximaal 1 hectare wordt voorgeschreven.

Kan de Staatssecretaris de wetenschappelijke onderbouwing van deze maatregelen aan de Kamer doen toekomen?

De betreffende wetenschappelijke onderbouwing is bijgevoegd bij het besluit van het Ctgb, dat ik op 25 augustus 2014 naar uw Kamer heb gestuurd.

En kan de Staatssecretaris aangeven op welke gronden het besluit is genomen om een maximaal te behandelen areaal in te stellen van 1 hectare?

De geleverde studies hadden betrekking op percelen met een behandeld oppervlakte van maximaal 1 hectare. Om die reden kan alleen het gebruik op oppervlakten van maximaal 1 hectare worden ondersteund.

Betekent dit besluit dat het meerdere maanden gaat kosten om grotere percelen te behandelen? En kan de Staatssecretaris aangeven wat de effecten daarvan zijn?

Het is inderdaad mogelijk een perceel dat groter is dan 1 ha in meerdere werkgangen te ontsmetten mits de gestelde gebruiksvoorschriften worden aangehouden.

In hoeverre is bij de maatregel folieafdekking rekening gehouden met de extra blootstelling voor loonwerkers en hun medewerkers?

Er is rekening gehouden met degene die de grond na behandeling afdekt. De blootstellingstudies laten zien dat er geen onaanvaardbare risico's zijn voor de werker tijdens het afdekken van de grond zolang de voorgescreven gebruiksvoorschriften in acht worden genomen.

2. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met zorg kennisgenomen van het besluit om metam-natrium tot eind december dit jaar tóch weer toe te staan, ook al worden hieraan strenge eisen in de toepassing gesteld. Het middel blijkt bewezen schadelijk voor de menselijke gezondheid, met name voor kinderen. Deze leden ondersteunen de inzet van het kabinet zoals ingezet met de milieubrief om gezondheid voorop te stellen.

De leden van de PvdA-fractie hebben zorgen over de uitvoerbaarheid. Deze leden vragen: wie controleert het gebruik en het al dan niet juist toepassen van de beperkingen?

De NVWA is belast met de handhaving van de voorschriften die gelden voor gewasbeschermingsmiddelen. Zij ziet daarbij onder meer toe op het juiste gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ook de waterschappen zien toe op de voorschriften en doen dit met name op de voorschriften ter bescherming van het oppervlaktewater.

Welke sancties staan er op het onterecht toepassen (dus zonder (alle) voorzorgsmaatregelen in acht te nemen)?

Bij een eerste overtreding wordt in principe een bestuurlijke boete opgelegd van € 1.500. Bij herhaling (recidive) kan het boetebedrag worden verhoogd met 50%. Bij een derde soortgelijke overtreding zal een proces-verbaal worden opgemaakt t.b.v. een strafrechtelijke afdoening. Daarnaast kan door bureau erkenningen een bewijs van vakbekwaamheid (spuitlicentie) bij herhaalde overtreding worden ingetrokken op aangeven van de NVWA. Zonder bewijs van vakbekwaamheid mogen gewasbeschermingsmiddelen voor professioneel gebruik niet worden toegepast. Afhankelijk van de ernst van de situatie kan de NVWA ook bestuursdwang toepassen. Dit houdt in dat een activiteit onmiddellijk wordt stilgelegd indien mogelijk ernstig gevaar voor personen, planten, dieren of het milieu ontstaat. In het uiterste geval kan een bedrijf ook worden stilgelegd.

Worden de telers wel verplicht te melden als zij het middel gebruiken?

Voor metam-natrium geldt een meldingsplicht, waarbij de grondontsmetting binnen 3 maanden na ontvangst van de melding moet worden uitgevoerd.

Kunnen bezorgde burgers melding doen als zij onterecht gebruik van het middel vermoeden?

Ja.

De leden van de PvdA-fractie zijn wel blij dat er na 31 december a.s. geen gebruik meer van metam-natrium kan worden gemaakt en ondersteunen daarom ook de inspanningen om naar alternatieven te zoeken. Deze leden vragen of dat op korte termijn nog zal lukken en dringen er op aan dat «gebrek aan alternatieven» straks geen aanleiding mag zijn om de gebruikstermijn op te rekken.

Ik wil er op wijzen dat, anders dan de leden van de PvdA-fractie veronderstellen, het gebruik van metam-natrium ook na 1 januari 2015 mogelijk kan blijven onder de nieuwe voorwaarden. De toelatingsprocedure, waarvoor België rapporterend lidstaat is, zal er waarschijnlijk toe leiden dat een nieuwe toelating zal worden afgegeven, met dezelfde beperkende voorwaarden als het Ctgb nu heeft vastgesteld. Die nieuwe toelating gaat dan ook voor Nederland gelden.

De leden van de PvdA-fractie nemen er kennis van dat boeren nu voorstellen om zogenaamd bioplastic te gaan gebruiken voor de verplichte afdekking. Deze leden vragen wat er «bio» is aan hergebruikt afvalplastic uit de bollenteelt? Zij vragen op welke wijze het plastic na gebruik wordt vernietigd opdat de residuen metam-natrium niet op andere wijze alsnog in het milieu komen.

Er is geen sprake van bioplastic. Voor de afdekking van de grond na behandeling met metam-natrium is gasdicht VIF plastic verplicht. Dit plastic kan niet hergebruikt worden, maar moet worden afgevoerd en gestort of verbrand. Hiermee wordt voorkomen dat residuen van metam-natrium in het milieu komen.

3. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de brief van de Staatssecretaris over het Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium en zij zijn ontriefd dat het middel metam-natrium nu toch wordt toegestaan.

De leden van de SP-fractie vragen in hoeverre er een afweging plaats heeft gevonden tussen de economische- en de gezondheidsbelangen.

Het Ctgb beoordeelt of de risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor mens, dier en milieu acceptabel zijn met het oog op de toelating ervan. Een afweging tussen economische- en gezondheidsbelangen maakt hiervan geen onderdeel uit.

Wat zijn de redenen dat er niet op inundatie wordt overgestapt?

Inundatie is beperkt toepasbaar. Kleigronden zijn daarvoor niet geschikt, zandgronden wel, mits percelen een vlakke ligging hebben en de grondwaterspiegel voldoende hoog is. Daarnaast dient inundatie in de zomermaanden plaats te vinden vanwege de vereiste hoge temperatuur, waardoor geen gewas geteeld kan worden. Dat is niet altijd inpasbaar in het teeltplan of te kostbaar. In de praktijk wordt inundatie nu vooral toegepast op de bollengronden van Noord- en Zuid-Holland. Momenteel wordt door de (bollen-)sector bekeken of mobiele damwanden een oplossing bieden. Dit lijkt technisch goed haalbaar maar de kosten per

hectare zijn hoog (inschatting € 30.000 per hectare, op basis van het actieplan duurzame bollenteelt)

Hoe heeft het Ctgb het voorzorgbeginsel meegewogen?

Het is verboden om gewasbeschermingsmiddelen toe te passen, tenzij deze zijn toegelaten. De toelatingsautoriteit – in Nederland het Ctgb – beoordeelt een aanvraag volgens internationaal vigerende toetsingskaders op verschillende aspecten; een middel wordt alleen toegelaten als de toepassing daarvan niet leidt tot onacceptabele risico's voor mens, dier en milieu. Hiermee wordt het voorzorgsbeginsel toegepast.

Reeds in 1991 is metam-natrium op de lijst van te saneren stoffen van de Nederlandse regering gezet; hoe kan het dat er al die tijd geen actie is ondernomen?

De volgende acties zijn ondernomen:

- In 1993 is metam-natrium gesaneerd door middel van de Regulering grondontsmetting (RGO). Deze regeling heeft de maximale grondontsmettingsfrequentie beperkt tot éénmaal per vijf jaar.
- In 2007 is voornoemde grondontsmettingsfrequentie vastgelegd in het wettelijk gebruiksvoorschrift van de toegelaten middelen en is de RGO ingetrokken en omgezet naar een meldingssysteem.

Wat is de rol van het Ctgb in deze periode geweest?

Het Ctgb heeft als toelatende instantie over de toelaatbaarheid van middelen besloten conform vigerend toetsingskader. In die hoedanigheid heeft het Ctgb in 2000 besloten om de toelating van middelen op basis van metam-natrium in te trekken op grond van risico's voor toepassers. Dit besluit is destijds door de toelatinghouder met succes aangevochten met als gevolg dat het middel weer tot de markt moest worden toegelaten.

De leden van de SP-fractie hebben nog een aantal vragen. Hoeveel handhavingscapaciteit gaat erop gezet worden om te zorgen dat de nadere regels omtrent toepassing van metam-natrium daadwerkelijk worden toegepast? Is bekend in welke mate nadere regels omtrent toepassing van gewasbeschermingsmiddelen worden nageleefd? Wat is hier aan onderzoek over bekend? Heeft het Ctgb hier onderzoek naar gedaan? Zo nee, waarom niet? Hoe groot is de pakkans als op een verkeerde wijze wordt omgegaan met een gewasbeschermingsmiddel? Zijn hier overtredingen op vastgesteld, zo ja, hoeveel? Hoe vaak wordt hierop gecontroleerd met inzet van hoeveel fte? Zijn hier boetes op uitgedeeld en zo ja, hoeveel? Wat is de hoogte van die boetes?

Thans zijn er 30 meldingen van voorgenomen grondontsmettingen binnengekomen. De NVWA beoordeelt de binnengekomen meldingen in eerste instantie administratief. Hiervan zal vervolgens een gedeelte (ongeveer 30%) in het veld gecontroleerd worden. Inspecties doet de NVWA daar waar de potentiële gevolgen van niet-naleving het grootst zijn, bijvoorbeeld in de nabijheid van woningen en overige verblijfsplaatsen waar mensen langere tijd verblijven. Het aantal inspecties in 2013 door de NVWA uitgevoerd naar het juiste gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is 1257. Dit aantal bestaat uit een combinatie van inspecties ten behoeve van nalevingsindicaties en gerichte controles. In 2013 is in 150 gevallen een boeterapport en zijn 69 waarschuwingsbrieven opgemaakt. Uit controles die in 2013 ten behoeve van een nalevingsindicatie zijn uitgevoerd in de akkerbouw blijkt dat 90% de regels inzake gewasbeschermingsmiddelen naleeft. Bij gerichte

controles in de sierteelt onder glas was dit 62% bij de rozen onder glas en voor de overige sierteelt onder glas was dit 88%. Bij inspecties tijdens toepassingen in het veld werd een nalevingsindicatie van 81% vastgesteld.

Het is geen taak van het Ctgb om onderzoek toe doen naar naleving. In 2013 werden door de NVWA 13 fte's besteed aan inspecties naar het juist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Voor de hoogte van de bestuurlijke boete verwijs ik u naar de beantwoording van een soortgelijke vraag van de leden van de PvdA-fractie.

Hoeveel mensen zijn er met een spuitlicentie?

In Nederland zijn ca. 58.000 «Bewijzen van Vakbekwaamheid Uitvoeren Gewasbescherming» uitgegeven en 12.000 «Bewijzen van Vakbekwaamheid Bedrijfsvoeren gewasbescherming».

Hoeveel bedrijven gebruiken metam-natrium?

In 2013 waren 27 loonwerkers betrokken bij het uitvoeren van grondontsmetting op een areaal van 5.992 hectare. Het is niet duidelijk hoeveel loonwerkers nu nog actief grondontsmetting uitvoeren gezien de aanvullende eisen.

Past het Ctgb inmiddels een beoordelingskader voor volksgezondheidsbelangen toe? Zo nee, waarom hebben Duitsland en Engeland al wel een beoordelingskader voor volksgezondheidsrisico's en Nederland nog niet? Waarom duurt dit zo lang en wanneer is dit nu eindelijk geregeld?

Risico's voor de volksgezondheid worden meegenomen in de risicobeoordeling door het Ctgb. In lijn met de kabinetsreactie van 18 februari jongstleden op het advies van de Gezondheidsraad, gebruikt het Ctgb nu beschikbare methodieken voor risicobeoordeling van omwonenden uit Duitsland en Verenigd Koninkrijk om, in afwachting op een Europees geharmoniseerde methodiek, een specifieke risicobeoordeling voor omwonenden op te stellen. EFSA heeft inmiddels een richtsnoer op haar website gepubliceerd voor openbare consultatie.

De leden van de SP-fractie willen graag toelichting op de volgende passage «Echter, op basis van het huidige stofdossier kan er geen betrouwbare bufferzone worden vastgesteld. De huidige inschatting is dat de veilige grens voor kinderen zou kunnen worden overschreden zelfs indien een bufferzone van 100–150 meter wordt aangehouden.»

De passage waaraan wordt gerefereerd is onderdeel van het schorsingsbesluit van 28 mei 2014. Sindsdien heeft een herbeoordeling plaatsgevonden van de risico's voor omwonenden. Hierbij heeft het Ctgb gebruik gemaakt van gegevens (veldstudies) die na het schorsingsbesluit door de toelatinghouder geleverd moesten worden en van openbare literatuur. Hieruit blijkt dat het middel voldoet aan de toelatingscriteria onder voorwaarde van aanvullende gebruiksrestricties, waaronder de bufferzone.

Waarom wordt een bufferzone gehanteerd als er met zoveel woorden staat dat een bufferzone geen garantie geeft betreffende de veiligheid voor kinderen, zo willen deze leden weten. Welke garanties zijn er dat een bufferzone voldoende bescherming biedt?

Het Ctgb heeft vastgesteld dat bij gebruik van metam-natrium volgens het wettelijk gebruiksvoorschrift en de aanvullende restricties, er geen onaanvaardbare risico's zijn voor omwonenden, inclusief kinderen. Zie

ook mijn antwoord op vragen van de leden van de VVD-fractie: Alleen het instellen van een bufferzone is niet voldoende om het vastgestelde risico voor de gezondheid van omwonenden weg te nemen. Vandaar dat een combinatie van bufferzone, grondafdekking, inbrengen op 20 cm diepte en toepassen van maximaal 1 hectare wordt voorgeschreven.

Uit risicoanalyse blijkt volgens het Ctgb dat risico's voor omwonenden kunnen worden bestreden. Is dit een garantie dat er geen negatieve gezondheidseffecten voor omwonenden kunnen plaatsvinden?

Het is verboden om gewasbeschermingsmiddelen toe te passen, tenzij deze zijn toegelaten. De toelatingsautoriteit – in Nederland het Ctgb – beoordeelt een aanvraag volgens internationaal vigerende toetsingskaders op verschillende aspecten. Een middel wordt alleen toegelaten als de toepassing daarvan niet leidt tot onacceptabele risico's voor mens, dier en milieu. De toepasser is vervolgens verantwoordelijk voor een juist gebruik en dient de gestelde voorschriften strikt op te volgen. Daarmee is veilig gebruik mogelijk.

De leden van de SP-fractie vragen welke mogelijkheden Nederland nog heeft om het middel tegen te houden indien België de nieuwe aanvraag goedkeurt. Zo nee, bent u bereid een wetswijziging door te voeren om het mogelijk te maken om nationaal aanvullend beleid op te stellen, bijvoorbeeld in het kader van specifieke nationale omstandigheden?

Zie mijn antwoord op de vraag van de leden van de VVD-fractie over «België als rapporterend lidstaat».

Graag horen deze leden of er personen zijn die bij de herbeoordeling betrokken zijn geweest die banden hebben of hebben gehad met de aanvragende partij. Zo ja, welke en wie?

Nee, het is de medewerkers van het secretariaat van het Ctgb niet toegestaan nevenfuncties te bekleden tenzij er op geen enkele wijze sprake kan zijn van een belangenconflict. Collegeleden vervullen hun functie in deeltijd en ook voor hen geldt een verbod op het bekleden van nevenfuncties die een belangenconflict met zich mee kunnen brengen. De nevenfuncties van de Collegeleden worden openbaar gemaakt op de website van het Ctgb. Dit alles is onderdeel van de gedragscode die geldt voor medewerkers en Collegeleden van het Ctgb. Ook de gedragscode is in te zien op de website.

Met welke partijen is er overlegd in het kader van de herbeoordeling?

Het Ctgb heeft de herbeoordeling uitgevoerd in nauwe samenwerking met de Belgische autoriteiten. België is als rapporterend lidstaat verantwoordelijk voor de herbeoordeling van middelen op basis van metam-natrium in de zone. Tevens heeft na afronding van de herbeoordeling een overleg plaatsgevonden met de toelatingshouders om deze op de hoogte te brengen van de additionele gebruiksvoorschriften. Het Ctgb heeft mijn medewerkers op de hoogte gehouden van ontwikkelingen gedurende het herbeoordelingstraject.

Is er ook overlegd met gezondheidsdeskundigen en zo ja, met wie? Welk overleg is er met het ministerie geweest over de kwestie?

De herbeoordeling is een taak van het Ctgb. Deze is uitgevoerd door ervaren (Europees geregistreerde) humaan toxicologen binnen het Ctgb en in overleg met gezondheidsdeskundigen binnen de Belgische toelatingsautoriteit.

Welk onafhankelijk onderzoek is er gedaan, vragen de leden van de SP-fractie. Welk onafhankelijk onderzoek is er geraadpleegd? Er wordt gesproken over geleverde veldstudies; door wie zijn deze geleverd en hoe zijn hebben gehad met der aanvragende partij? deze geverifieerd op juistheid?

Bij de herbeoordeling van de risico's voor omwonenden is gebruik gemaakt van zowel door de toelatinghouder geleverde nieuwe gegevens als van openbare literatuur. De aangehaalde veldstudies zijn geleverd door de toelatinghouder. Deze studies zijn uitgevoerd onder GLP (good laboratory practice) en GEP (good experimental practise) certificatie en volgens internationale richtlijnen. Hiermee is de betrouwbaarheid van deze studies geborgd. Het Ctgb toetst of de geleverde studies conform GLP / GEP zijn uitgevoerd.

Is bij de veldstudies rekening gehouden met verschillende weersomstandigheden, zoals harde wind?

Ja, de veldstudies zijn uitgevoerd onder verschillende weersomstandigheden, waaronder verschillende windsnelheden en temperaturen.

Welke incidenten met metam-natrium zijn er gemeld bij de GGD of anderszins bekend? Hoe wordt deze informatie verzameld?

De NVWA houdt niet structureel meldingen bij van incidenten met metam-natrium. Hierover kan ik u, mede op basis van gegevens van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC) en de GGD het volgende melden. Indien de NVWA tijdens inspecties verkeerd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen constateert en gezondheidsrisico's niet zijn uit te sluiten, informeert de NVWA de GGD.

Het NVIC is vanaf 2005 zes maal geconsulteerd over metam-natrium en het betrof de volgende meldingen:

2005: Volwassene. Huidblootstelling aan Monam, 1 dag later bezoek aan arts in verband met zich uitbreidende chemische brandwonden.

2005: Volwassene. Huidblootstelling aan Monam, brandwonden op buik na morsen van Monam op overall, overall niet direct uitgetrokken.

2006: Volwassene. Huidblootstelling aan Metam-natrium, product over zijn schoenen gekregen, is daarna doorgelopen. 's Avonds pas voeten gewassen en 1 dag later blaren op voeten.

2008: Schapen. Grond behandeld met Monam, weiland ingezaaid.

Schapen zijn vrij vlug hierna op het land gezet, overlijden van een schaap.

2009: Volwassene. Inname van Metam-natrium, geen verdere gegevens over beloop.

2011: Verontruste bewoner. Meerdere mensen wonen naast een bollenkweker die 1 week geleden zijn land heeft behandeld met Monam; de grond is deels afgedekt. Na 1 week ruikt de bewoner de gassen nog. Hij heeft irritatieklachten van de bovenste luchtwegen gehad (branderige neus, mond, tong en bovenste luchtwegen); gevoel van branderige tong houdt nog aan.

Bij de NVWA zijn daarnaast in 2013 twee incidenten gemeld met betrekking tot metam-natrium. Deze incidenten zijn door de NVWA onderzocht (Oudemirdum en Dwingeloo). Hierbij is gekeken of het wettelijk gebruiksvoorschrift is overtreden en of zorgvuldigheidseisen voldoende in acht zijn genomen. Bij deze inspecties zijn door de NVWA geen overtredingen bij het gebruik geconstateerd.

Bij de GGD zijn in 2013 in totaal 38 meldingen binnengekomen over bestrijdingsmiddelen. Helaas valt niet te achterhalen of deze betrekking hebben op eventuele gezondheidsklachten naar aanleiding van de toepassing van metam-natrium.

4. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennis genomen van het Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium en de brief van de Staatssecretaris dienaangaande. Voor deze leden staat de bescherming van de volksgezondheid voorop. Om de volksgezondheid te beschermen zijn zorgvuldig onderzoek en duidelijke randvoorwaarden nodig.

De leden van de CDA-fractie vragen in welke afstemming met ons omliggende lidstaten het besluit van het Ctgb genomen is. Waarom is het zo dat het Belgisch onderzoek nog volop loopt terwijl alleen Nederland vergaande maatregelen neemt, zo vragen deze leden.

Samen met zonaal rapporteur België is de risicobeoordeling voor de gezondheid van omwonenden opgesteld en zijn de aanvullende gebruiksvoorschriften bepaald. Mede op basis van de specifieke Nederlandse landbouwsituatie (korte afstand tussen percelen en woningen), is besloten om vooruitlopend op de afronding van het gehele herregistratiedossier door zonaal rapporteur België, aanvullende gebruiksvoorschriften op te leggen. Deze gebruiksvoorschriften zullen onderdeel uitmaken van de voorschriften die België, als zonaal rapporteur, opneemt in de nieuwe toelating. België overweegt, net zoals Nederland, deze voorschriften eerder in te laten gaan dan de herbeoordelingsprocedure vereist. Daarnaast heeft Nederland de aanvullende gebruiksvoorschriften inmiddels ter beoordeling voorgelegd aan zowel de EC als alle lidstaten.

Deze leden verzoeken de Staatssecretaris om inzichtelijk te maken hoe andere landen in onze zone het gebruik van metam-natrium reguleren. Wat voor voorwaarden worden daar gesteld en in hoeverre wijken deze af van de voorwaarden die gesteld worden in het besluit van de Ctgb.

In andere lidstaten kan metam-natrium op dit moment alleen worden gebruikt indien de betreffende lidstaat bij de EC een zogeheten «essential use» heeft aangemeld hiervoor (nog onder de EU Richtlijn 91/414). Daarvoor moest de LS aantonen dat de werkzame stof onmisbaar is, dan is gebruik tot einde 2014 toegestaan. Per 2015 is een toelating van middelen op basis van metam-natrium in lidstaten slechts mogelijk onder de nieuwe goedkeuringsvoorwaarden van de werkzame stof. Op dit moment (her-) beoordeelt België voor onze centrale zone de toelating van middelen op basis van deze werkzame stof. Op verzoek van en in samenwerking met Nederland heeft België deze zomer al de risico's voor omwonenden beoordeeld. België is het volledig eens met de aanvullende verplichte risicobeperkende gebruiksvoorschriften, zoals het Ctgb die heeft voorgeschreven. De EC heeft alle lidstaten in oktober 2014 (tijdens het SCoPAFF gewasbeschermingsmiddelen) gevraagd om hun toelatingen te herzien op dit punt.

In hoeverre zijn andere chemische gasvormende grondontsmettingsmiddelen een mogelijk alternatief voor het gebruik van metam-natrium. Deze leden vragen de Staatssecretaris of zij zou willen pleiten voor één gezamenlijke Europese strategie ten aanzien van gasvormende grondontsmettingsmiddelen waarbij de voorwaarden gezamenlijk worden gesteld op basis van uitgebreidere studies zoals nu uitgevoerd door België.

Tot op heden zijn alternatieve grondontsmettingsmiddelen mij niet bekend. Alle werkzame stoffen worden in de EU geharmoniseerd beoordeeld.

Ten aanzien van de studie vragen de leden van de CDA-fractie waarom de studies van het Ctgb bepaalde uitgangspunten hebben opgenomen (namelijk maximaal 1 hectare, 20 centimeter diepte inbrengen en afdekking) en dat daarom ook meteen deze uitgangspunten de voorwaarden zijn geworden voor het gebruik van metam-natrium. Deze leden vragen waarom er niet meer variatie was in de gehanteerde uitgangspunten van de studies.

Zie ook mijn antwoord op de vraag van de leden van de VVD-fractie over de «1 hectare grens». Deze is gebaseerd op de door de toelatinghouder geleverde studies. De toelatinghouder heeft niet gekozen om meer vormen van gebruik te onderzoeken.

5. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennis genomen van het Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium en de brief van de Staatssecretaris.

De leden van de D66-fractie constateren dat na herbeoordeling van nieuw aangeleverde (veld-)studies in juli 2014 zowel een bufferzone als een aantal risico beperkende maatregelen nodig zijn om een veilig gebruik mogelijk te maken van metam-natrium. De leden van de D66-fractie hebben hier een aantal vragen over. Uit de brief van mei 2014 bleek dat er niet voldoende wetenschappelijke onderbouwing aanwezig was voor een verbod of beperkende maatregelen. Op basis van welke modellen kan nu wel wetenschappelijk vastgesteld worden dat deze middelen dergelijke risico's met zich meedragen? Zijn deze modellen ook toegespitst op de Nederlandse situatie?

Voor gasvormige middelen zijn nog geen bruikbare modellen beschikbaar binnen Europa. Bij de afwezigheid van dergelijke modellen schrijft de beoordelingsmethodiek voor dat gevalideerde veldstudies dienen te worden geleverd. Bij de risicobeoordeling voor omwonenden is daarom gebruik gemaakt van diverse veldstudies die niet ten tijde van het schorsingsbesluit beschikbaar waren. Voor zover de veldstudies minder relevant zijn voor de Nederlandse situatie, zijn aanvullende veiligheidsmarges gebruikt binnen de beoordeling.

Verder vragen de leden van de D66-fractie Hoe zal de handhaving van deze beperkende maatregelen worden gerealiseerd? Wie gaat hier toezicht op houden en welke maatregelen zullen er getroffen worden in geval van overtreding? Deze leden zien graag een palet van sancties tegemoet bij overtreding of niet naleven van deze beperkende maatregelen. Voorts willen zij graag weten welke mogelijkheden zijn er voor omwonenden om eventuele overtredingen te melden.

Zie mijn antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie over «handhaving metam-natrium» en de vragen van de leden van de PvdA-fractie over «toezichthouders», «sancties» en «melding van overtredingen».

Zullen omwonenden ook op de hoogte gesteld worden indien agrariërs in hun omgeving gebruik maken van deze schadelijke middelen?

Er bestaat geen wettelijke verplichting voor agrariërs om omwonenden te informeren over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Door LTO, Nefyto, Agrodīs en Cumula zijn richtlijnen voor een goede buur-praktijk ontwikkeld, die toepassers houvast geven hoe omwonenden te informeren over hoe en waarom men gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. Dit thema maakt ook onderdeel uit van de verplichte spuitlicentiebijeenkomsten.

Verder lezen de leden van de D66-fractie dat er samen met de sector al stappen genomen worden om de alternatieven voor grondontsmetting zo snel en zo goed mogelijk te ontwikkelen. Deze leden waarderen dit en worden graag op de hoogte gehouden van de voortgang van dit proces. Voorts vragen zij of dit dan ook betekent dat zodra er voldoende alternatieven gevonden zijn, het gebruik van metam-natrium alsnog aan banden gelegd zal worden.

Het gebruik is aan banden gelegd. Op 26 augustus 2014 heb ik uw Kamer al gemeld dat de toelatingsvoorwaarden zodanig zijn aangescherpt dat gebruik van metam-natrium financieel ongunstiger is en in veel gevallen onmogelijk is geworden. Daarom zet ik mij samen met de sector in voor alternatieven. Metam-natrium voldoet met de nu vastgestelde aanvullende gebruiksvoorschriften aan de Europese toelatingscriteria. Hiermee bestaat momenteel geen grond om het gebruik via de toelating nog verder in te perken.

6. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het Ctgb-besluit ten aanzien van het grondontsmettingsmiddel metam-natrium. Deze leden kunnen zich vinden in de beperkende voorwaarden die worden opgelegd bij het gebruik van natte grondontsmetting. Maar tegelijkertijd wijzen zij op het belang van goed werkende alternatieven voor het gebruik van metam-natrium, omdat de beperkende voorwaarden voor een groot deel van de gebruikers toepassing onmogelijk maakt. De leden van de ChristenUnie-fractie hebben nog een aantal vragen voor de Staatssecretaris.

Ten eerste willen de leden van de ChristenUnie-fractie weten hoe het kan dat de (veld-)studie die gebruikt is voor de herbeoordeling en die aanleiding heeft gegeven voor het instellen van de beperkende voorwaarden al acht jaar geleden is uitgevoerd, maar tot dusverre niet heeft geleid tot een herbeoordeling. Deze leden wijzen erop dat het Ctgb haar beoordeling voor een groot deel baseert op de Links-studie uit 2006.

Het Ctgb heeft bij de herbeoordeling gebruik gemaakt van gegevens van de toelatinghouder (veldstudies) die geleverd zijn na het schorsingsbesluit en van openbare literatuur, waaronder de Links-studie uit 2006. Deze studie was tot het beschikbaar komen van de gegevens van de toelatinghouder niet bruikbaar, omdat deze is uitgevoerd in een heuvellandschap. Een heuvellandschap is niet representatief voor de Nederlandse situatie.

Waarom heeft het zo lang geduurd voordat de beperkende voorwaarden zijn opgelegd, zo vragen zij.

Naar aanleiding van het kabinetsbesluit over het advies van de Gezondheidsraad van 18 februari 2014 heeft het Ctgb in het voorjaar van 2014 een verkennende studie uitgevoerd naar de risico's van metam-natrium voor omwonenden. Hierbij heeft het Ctgb gebruik gemaakt van het EU-stof-dossier van 2012 en de veldstudies die daarin zijn opgenomen. Op basis

van deze verkennende studie heeft het Ctgb besloten om direct, in nauwe samenspraak met zonaal rapporteur België, een herbeoordeling te starten van middelen op basis van metam-natrium op het aspect risico's voor omwonenden. Met deze herbeoordeling loopt Nederland vooruit op de herregistratiedatum van 30 juni 2016.

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn blij met de stappen die de Staatssecretaris samen met de sector zet om alternatieven voor natte grondontsmetting verder te ontwikkelen. Zij wijzen er in dit verband op dat het wegnemen van beleidsmatige belemmeringen voor aaltjesbestrijdende gewassen en ondersteuning van onderzoek naar biologische grondontsmetting de hoogste prioriteit dienen te hebben. Deze leden vragen in dit verband naar de mogelijkheid om Japanse haver (als bestrijder van wortelstiepaaltjes) toe te voegen aan de lijst met aaltjesbestrijdende gewassen.

Japanse haver is zowel opgenomen in de generieke lijst vanggewassen als in de lijst aaltjesbestrijdende vanggewassen. De lijsten zijn gemeld in Brussel. Hierover zijn vanuit Brussel geen opmerkingen gekomen.

Daarnaast vragen zij om het aaltjesbestrijdende gewas zwaardherik te voorzien van een stikstofgebruiksnorm in het kader van de Meststoffenwet. Is de Staatssecretaris hiertoe bereid?

Het is niet nodig een specifieke stikstofnorm voor zwaardherik in de mestregelgeving op te nemen. Per 1 januari 2015 zal in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet voor alle groenbemesters een stikstofgebruiksnorm staan, zodat zwaardherik ook een dergelijke norm heeft.

De leden van de ChristenUnie-fractie wijzen erop dat de teelt van aaltjesbestrijdende gewassen als tussenteelt ingepast dient te worden in het bouwplan van ondernemers. Zo willen lelietelers die grasland huren bij veehouders en de desbetreffende veehouders de grond niet onnodig uit productie nemen en graag zo laat mogelijk het grasland vernietigen voor de teelt van aaltjesbestrijdende gewassen. Hierdoor kan de veehouder eerst nog een behoorlijke grasopbrengst van het perceel halen. De inzaai van afrikaantjes dient uiterlijk half juli plaats te vinden voor een succesvolle aaltjesbestrijding. Grasland scheuren is echter verboden in juni en juli. Deze leden vragen of de Staatssecretaris bereid is een ontheffing van het scheurverbod te verlenen voorafgaand aan de teelt van afrikaantjes?

Ik ben bereid na te gaan, of er in het kader van het mestbeleid mogelijkheden zijn de termijn voor het scheuren van grasland te verlengen; deze loopt nu van 1 februari tot en met 10 mei. Uitgangspunt in het kader van het mestbeleid is, dat er door later scheuren van het grasland geen extra nutriëntenverliezen in de bodem zal plaatsvinden. Ik zal advies inwinnen en u zo spoedig mogelijk uitsluitsel geven.

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn blij met de ondersteuning door de Staatssecretaris van enkele projecten die de sector in gang heeft gezet. Kan de Staatssecretaris aangeven welke specifieke projecten zij ondersteunt? Deze leden zijn blij dat de Staatssecretaris in ieder geval nog dit najaar proeven met de zogenaamde Bodem Resetter (biologische grondontsmetting) wil ondersteunen. Verwacht de Staatssecretaris dat deze methode binnen niet al te lange termijn tot een kosteneffectieve en praktijkrijpe methode voor aaltjesbestrijding kan worden doorontwikkeld?

Naast inzetten op de mogelijkheden van zogenaamde vanggewassen in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en toepassing van inundatie, is met een financiële bijdrage van EZ een onderzoeksproject gestart naar biologische grondontsmetting. Het gaat om het zogenaamde «resetten» van de bodem via makkelijk afbreekbaar eiwitrijk plantaardig materiaal. Dit wordt in de bodem ingewerkt en afgedekt met folie voor 2 à 3 weken. Dit anaerobe afbraakproces doodt aaltjes in de bodem. Uiteraard wordt in dit project ook de haalbaarheid en betaalbaarheid van de methode bekeken.

7. Antwoorden op vragen en opmerkingen van leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren-fractie hebben met grote zorg kennis genomen van het besluit om het grondontsmettingsmiddel metam-natrium weer toe te staan. Deze leden vragen waarom de Staatssecretaris het gebruik van dit omstreden middel weer toestaat, nadat ze eerder, met goede redenen en op verzoek van een meerderheid van de Kamer, had ingegrepen. Deze leden vragen op welke gronden de Staatssecretaris meent dat het gebruik van metam-natrium nu wel verantwoord zou zijn, terwijl de beoordeling eerder was dat de risico's te groot zijn. Zij hebben daarom een schriftelijk overleg met de Staatssecretaris aangevraagd, om vragen te kunnen stellen over haar besluit.

Metam-natrium is een zeer giftig bestrijdingsmiddel dat, zo erkent zelfs de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO), al het bodemleven doodt. Naast de zeer negatieve gevolgen voor natuur, milieu en de dieren die leven op en rond de akkers waarop metam-natrium wordt gebruikt, is er bovendien een groot risico voor de volksgezondheid. Metam-natrium is immers een middel dat in de grond wordt geïnjecteerd, waar het giftige gassen vormt die gemakkelijk kunnen ontsnappen. Als omwonenden en voorbijgangers deze gassen binnenkrijgen, kunnen zij daar ernstig ziek van worden, zo weten we uit de wetenschappelijke literatuur en is, helaas, ook uit verschillende incidenten gebleken. In Drenthe en Friesland hebben mensen ernstige gezondheidsklachten opgelopen doordat zij in hun eigen huis of tuin werden blootgesteld aan de giftige metam-natrium gassen.

De incidenten met metam-natrium waren mede aanleiding voor de leden van de Partij voor de Dieren-fractie om in 2011 aan te dringen op maatregelen tegen het gifgebruik in de landbouw. In reactie op dat pleidooi liet het kabinet weten de Gezondheidsraad om advies te vragen. Dat advies is begin 2014 verschenen en bevat de heldere conclusie dat de gezondheid van omwonenden en passanten van landbouwgronden die met gif worden bewerkt niet gegarandeerd is. De Gezondheidsraad beveelt duidelijk aan om omwonenden en passanten beter te beschermen tegen de gevaren van landbouwgif. Dan ligt het dus niet voor de hand om een van de meest omstreden en meest giftige middelen nog altijd te handhaven in het bestrijdingsmiddelenpakket dat mag worden gebruikt bij de teelt van – in dit geval – lelies, aardbeien en aardappelen, snijbieten, zaaiuien, groenten en vaste planten. Veel verstandiger zou zijn om het middel in zijn geheel te verbieden. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie wijzen de Staatssecretaris er nogmaals op dat metam-natrium al in 1991 door de overheid is aangemerkt als een gevaarlijke stof waarvan het gebruik zo snel mogelijk moet worden afgebouwd. Dat is, ondanks latere beperkingen op Europees niveau, in Nederland nooit gebeurd. Mede op aandringen van deze leden heeft de Staatssecretaris uiteindelijk in mei 2014 besloten het gebruik van metam-natrium te schorsen. Nu wordt het gebruik van metam-natrium toch weer toe gestaan. Er worden wel strengere voorwaarden aan het gebruik gesteld, maar die zijn in de ogen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie,

wetenschappers en omwonenden niet voldoende om de risico's te kunnen wegnemen.

Allereerst vragen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie op basis van welke methoden en modellen voor risicobeoordeling nu besloten is om metam-natrium op nieuw toe te laten tot de Nederlandse markt. Het Ctgb dat dit besluit genomen heeft, stelde in mei van dit jaar immers nog dat op basis van de beschikbare gegevens een risico voor omwonende kinderen niet kan worden uitgesloten en dat daarmee de lopende «essential use»-toelatingen niet aan de toelatingscriteria voldoen. Hoe reflecteert de Staatssecretaris, om te beginnen, op die constatering? Wat vindt zij ervan dat er in Nederland kennelijk een bestrijdingsmiddel is toegelaten, terwijl er sterke aanwijzingen bestaan dat de toelating van dit middel niet aan de daarvoor gestelde criteria voldoet? Heeft zij in beeld voor welke andere middelen er dergelijke aanwijzingen zijn en zo nee, waarom niet?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen zich af welk model het Ctgb dan heeft gebruikt bij haar besluit om metam-natrium toch weer toe te staan, zij het onder aanvullende voorwaarden. Er zijn inderdaad geen bruikbare rekenmethoden en modellen beschikbaar zijn voor gasvormende middelen zoals metam-natrium. Kan de Staatssecretaris uiteenzetten hoe met bovenstaande gebreken in een adequate risicobeoordeling van de gevaren van metam-natrium voor omwonenden is omgegaan? Welk model heeft het Ctgb nu toegepast, in aanvulling op de Duitse en Britse modellen die naar eigen zeggen onvoldoende waren om de gevaren voor blootstelling van omwonenden te ondervangen?

Het Ctgb heeft het gebruik van het middel geschorst toen na onderzoek bleek dat, op basis van de toen bekende gegevens, veilig gebruik niet kon worden onderbouwd. Bij deze schorsing stelde het Ctgb ook vast dat de modellen die in Nederland worden gebruikt om risico's voor omwonenden in te schatten niet geschikt zijn voor blootstelling aan gasvormige stoffen, zoals de MITC-gassen die bij metam-natrium ontstaan. Ook de aanvullende modellen uit Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, die risico's voor omwonenden beter in kunnen schatten, zijn hiervoor ontoereikend, omdat zij de blootstelling van omwonenden aan deze gassen kunnen onderschatten. Bij de afwezigheid van dergelijke modellen schrijft de beoordelingsmethodiek voor dat gevalideerde veldstudies dienen te worden geleverd. Bij de herbeoordeling heeft het Ctgb gebruik gemaakt van studies die ten tijde van de schorsing van de toelatingen van metam-natrium in mei 2014 niet beschikbaar waren. Deze studies zijn door de toelatinghouder in de zomer 2014 aangeleverd naar aanleiding van de reguliere herbeoordeling van middelen op basis van metam-natrium. Aan de hand van deze nieuwe informatie heeft het Ctgb besloten dat het middel toelaatbaar is, met inachtneming van aanvullende gebruiksvoorschriften. Bij de herbeoordeling is gebruik gemaakt van het meest recente toetsingskader en van actuele wetenschappelijke inzichten. Op dit moment zijn er geen andere middelen bekend waarbij er aanwijzingen bestaan dat deze niet aan de Europese toelatingscriteria voldoen.

Op welke wijze is het model dat het Ctgb nu heeft toegepast getoetst in de praktijk?

In de risicobeoordeling voor omwonenden bij toepassing van metam-natrium is gebruik gemaakt van verschillende veldstudies waarbij de luchtconcentraties op verschillende afstanden van het veld gemeten zijn. Deze studies zijn uitgevoerd onder GLP (good laboratory practise), GEP (good experimental practise) en volgens internationale richtlijnen.

En op welke manier houdt dit nieuwe – tot nu toe onbekende – toetsingsmodel van het Ctgb rekening met verschillende soorten gifstoffen waaraan omwonenden kunnen worden blootgesteld en die tot een opeenstapeling kunnen leiden, de zogenaamde cumulatieve effecten? Of heeft het Ctgb eventuele cumulatieve effecten niet betrokken bij haar besluit?

In de beoordeelde veldstudies is geen onderzoek gedaan naar cumulatieve effecten. Dit is conform het huidige toetsingskader. Alleen wanneer volgens het etiket een specifieke combinatie van gewasbeschermingsmiddelen tegelijkertijd wordt toegepast, worden cumulatieve effecten meegenomen binnen een beoordeling. Dit is bij metam-natrium niet het geval.

Naast het gebruikte model roepen ook de nieuw aangeleverde gegevens vragen op bij de leden van de Partij voor de Dieren-fractie. Het besluit van het Ctgb om tot schorsing over te gaan in mei 2014, was gebaseerd op de constatering van het Ctgb dat «op basis van de beschikbare gegevens geen maatregelen kunnen worden bepaald die tot veilig gebruik zullen leiden» (Brief van het Ctgb, bijlage bij Kamerstuk 27 858, nr. 266). In het besluit van het Ctgb van mei werd gesteld dat veldstudies nodig waren, om de risico's voor toepassers, werkers, omstanders en omwonenden accuraat te kunnen vaststellen. Op basis van de toen bekende veldstudies concludeerde het Ctgb dat een risico voor omwonende kinderen niet kon worden uitgesloten, ook niet bij een bufferzone van 150 meter. Een zorgwekkende constatering, vinden deze leden.

Uit het nieuwe besluit van augustus om de schorsing weer in te trekken, wordt duidelijk dat de toelatingshouder na de schorsing nieuwe gegevens heeft aangeleverd om de schorsing ongedaan te krijgen. Het blijkt hier echter om gegevens te gaan die uit het buitenland zijn verkregen, en bovendien resulteren uit studies waarbij andere toepassingsmethoden van metam-natrium gebruikt worden dan hier in Nederland het geval is. Je zou je af kunnen vragen hoe bruikbaar deze gegevens zijn, zeker gezien het feit dat het Ctgb deze gegevens heeft afgezet tegen een studie uit 2006, zo lezen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie in de stukken. Samenvattend gaat het dus om gegevens uit praktijksituaties die niet vergelijkbaar zijn met de manier waarop metam-natrium in Nederland wordt toegepast, die zijn getoetst aan een studie van 8 jaar oud. Heeft de Staatssecretaris zelf de indruk dat de meest recente en beste wetenschappelijke inzichten zijn gebruikt voor het besluit om metam-natrium weer toe te staan. Zo ja, hoe onderbouwt zij dat?

Ja, de herbeoordeling voor omwonenden is met het meest recente toetsingskader en met actuele wetenschappelijke inzichten uitgevoerd. Zie ook mijn eerdere antwoord op een vraag van de leden van de ChristenUnie-fractie over de studies die bij de herbeoordeling gebruikt zijn.

Vindt zij dat er voldoende zekerheid is dat de volksgezondheid hiermee goed genoeg is beschermd?

Welke zekerheid is er dat de nu vastgestelde bufferzone van 150 meter afdoende is om omwonenden te vrijwaren van het risico op gezondheidsschade?

Zie mijn antwoord op de vraag van de leden van VVD-fractie over «bufferzone».

Is de Staatssecretaris bereid het Ctgb opdracht te geven om de nieuwe studies die door de toelatingshouder zijn aangeleverd openbaar te maken zodat andere wetenschappers kunnen reflecteren op de kwaliteit en de bruikbaarheid van deze studies, en op het besluit van het Ctgb dat hierop is gebaseerd?

Het Ctgb hanteert de lijn dat verzoeken tot openbaarmaking, zoveel als juridisch mogelijk, worden toegekend. Zo wordt het beoordelingsrapport dat als basis dient voor het besluit tot toelating door het Ctgb openbaar gemaakt. Het dossier zoals dat door de aanvragers wordt ingediend wordt, voor zover als dit juridisch mogelijk is, eveneens openbaar gemaakt. Op dit moment is de vraag welke delen van het dossier openbaar gemaakt mogen worden, onder de rechter. Het College van Beroep voor het Bedrijfsleven heeft een eerder besluit van het Ctgb tot openbaarmaking geschorst in afwachting van een standpunt van het Europees hof.

Deelt de Staatssecretaris de mening dat onderlinge beoordeling van onderzoek (peer-review) door wetenschappers van cruciaal belang is voor de totstandkoming van de beste wetenschappelijke inzichten? Zo nee, waarom niet?

In het zonaal toelatingsproces wordt de kwaliteit en bruikbaarheid in eerste instantie beoordeeld door de zonaal rapporterende lidstaat. Deze beoordeling wordt vervolgens getoetst door lidstaten uit de zone. Deze lidstaten beschikken alle over het complete dossier. Dit peer-review proces is daarmee betrouwbaarder dan dat wat gebruikelijk is in de openbare wetenschappelijke literatuur waar de reviewers slechts het artikel en niet de onderliggende gegevens kunnen beoordelen. Met dit peer-review systeem tussen lidstaten wordt de kwaliteit van de zonale beoordeling geborgd.

Zo ja, waarom wordt deze werkwijze nog steeds niet toegepast bij onderzoek dat de basis vormt voor besluiten om gevaarlijke stoffen toe te laten in de Nederlandse landbouw? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen de Staatssecretaris bij de beantwoording van deze vragen ook de aangenomen motie Ouwehand/Schouw te betrekken die verzoekt tot openbaarmaking van de onderbouwingen van toelatingen (Kamerstuk 27 858, nr. 129).

Zie mijn antwoord op uw eerdere vraag over «openbaarmaking van studies».

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie zien dat er in het besluit om metam-natrium weer toe te laten aanvullende beperkingen gesteld zijn in de gebruiksvoorschriften. Ook daarover willen zij graag enkele vragen stellen. Het Ctgb heeft bepaald dat er een bufferzone van ten minste 150 meter moet toegepast worden «tussen de te behandelende velden en de kadastrale grens van woningen en overige verblijfplaatsen waar mensen langere tijd verblijven, zoals scholen, winkels, bedrijven en kantoren». Het Ctgb geeft hier wel richting aan, maar geen limitatieve opsomming van het soort locaties dat ontzien moet worden middels een bufferzone. Deelt de Staatssecretaris de mening dat het belangrijk is alle gevoelige locaties moeten worden ontzien via een bufferzone?

In de gebruiksvoorschriften is de term «verblijfplaatsen waar mensen langere tijd verblijven» leidend en zijn de genoemde locaties enkel ter duiding opgenomen. Het is niet nodig om een limitatieve lijst op te stellen.

Deze leden wijzen onder meer op speeltuinen, -sportvelden, kampeerterreinen, maneges, zwembaden of ander zwemwater, fiets- en wandelroutes (met name die, die gebruikt worden door schoolgaande kinderen), natuurgebieden, weilanden waar dieren hobbymatig worden gehouden, zorgboerderijen, volks- en moestuinen en biologische bedrijven, omdat niet alleen de gifvrije kwaliteit van producten daar bedreigd wordt, maar op deze bedrijven bovendien vaak mechanisch of handmatig onkruid wordt gewied? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe gaat zij dit breed kenbaar maken?

In de risicobeoordeling voor omwonenden wordt uitgegaan van een blootstelling gedurende de gehele dag. Passanten worden korter blootgesteld, waardoor de risicomitigerende maatregelen voor omwonenden ook beschermend zijn voor passanten. Het waarschuwen van passanten is dan ook niet noodzakelijk. Zie ook mijn antwoord op de vraag van de leden van de D66-fractie over «informerende omwonenden»: Er zijn richtlijnen voor agrariërs om omwonenden vrijwillig te informeren over gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

En meer in het algemeen, nu de opsomming van het Ctgb in het besluit zo vaag en open is, op welke wijze kan en zal de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) hierop handhaven?

De NVWA vindt de opsomming van het Ctgb voldoende handhaafbaar. De criteria zijn voldoende duidelijk. Zie ook mijn antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie over «handhaven metam-natrium».

Ook met de aanvullende beperkende voorschriften blijft het gebruik van metam-natrium volgens de leden van de Partij voor de Dieren-fractie omgeven met grote risico's. De incidenten waarbij metam-natrium mogelijk tot gezondheidsschade heeft geleid vonden veelal plaats ten gevolge van blootstelling buitenshuis: werken in de tuin en op het eigen land, kinderen die speelden naast een akker. Kan de Staatssecretaris dat bevestigen, en kan zij hierop reflecteren?

De bij de NVWA binnengekomen meldingen over problemen bij het gebruik van metam-natrium hadden betrekking op (meestal directe) blootstelling. In 2013 heeft de NVWA twee meldingen van incidenten met betrekking tot metam-natrium onderzocht. Zoals gemeld gelden nu nieuwe voorschriften voor het gebruik van metam-natrium:

- Een onbehandelde bufferzone van 150 meter tussen behandeld perceel en de kadastrale grens van woningen en overige verblijfsplaatsen waar mensen langere tijd verblijven, zoals winkels, bedrijven en kantoren;
- Afdekking van het perceel direct na behandeling voor minstens 10 dagen met VIF (virtually impermeable film);
- Inbrengen op tenminste 20 cm diepte;
- Maximaal te behandelen areaal van 1 hectare, met minimaal 150 meter afstand tussen behandelde velden.

Deelt de Staatssecretaris de mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat het voor burgers van belang is om te weten waar zij risico lopen te worden blootgesteld aan gifstoffen? Zo nee, waarom niet? In het geval van metam-natrium zouden omwonenden en passanten gewaarschuwd moeten worden voordat zij in de buurt komen van een behandeld perceel en de kans lopen gifstoffen in te ademen, vinden deze leden. Deelt de Staatssecretaris die mening? Zo nee, hoe kunnen burgers dan voorkomen dat zij worden blootgesteld aan risico's als het Ctgb stelt dat de minimale afstandsnorm tussen mens en metam-natrium 150 meter moet zijn?

Zie mijn antwoord op uw eerdere vraag over «het ontzien van locaties».

Is de Staatssecretaris bereid om als extra aanvullend gebruiksvoorschrift voor te schrijven dat de gebieden die met metam-natrium behandeld zijn in het land worden gemarkeerd, bijvoorbeeld door het hijsen van een rode vlag in het veld, of het oprichten van een waarschuwingsbord aan het begin van het perceel?

Zo nee, waarom niet en op welke wijze wil zij omwonenden en passanten dan in staat stellen om zichzelf en hun kinderen adequaat te beschermen?

Nee, zie mijn antwoord op uw eerdere vraag over «het ontzien van locaties». De beperkende voorschriften voor het gebruik geven voldoende veiligheid voor omwonenden en passanten, ook voor kinderen.

Het Ctgb stelt een beperking op het gebruik van metam-natrium tot een maximale oppervlakte van 1 hectare. Deelt de Staatssecretaris de mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat het niet de bedoeling is dat een perceel van bijvoorbeeld 15 ha. ettelijke stroken kent die behandeld worden met metam-natrium? Dat zou namelijk tot gevolg kunnen hebben dat de ontsmettingen weliswaar over kleine stukken grond plaatsvinden, maar wel veel meer verspreid over een groter gebied, waardoor de invloedssfeer van metam-natrium de facto misschien wel groter wordt. Hoe gaat de Staatssecretaris dergelijke situaties voorkomen?

De huidige regeling laat het tegelijkertijd behandelen van perceelsgedeelten met een oppervlak van maximaal 1 ha onverlet toe mits de afstand tussen behandelde perceelsgedeelten minimaal 150 meter is. Wanneer zich tussen behandelde oppervlakten 150 meter afstand bevindt en de overige gebruiksvoorschriften in acht worden genomen, kan toepassing plaatsvinden zonder dat dit tot onaanvaardbare risico's voor omwonenden leidt.

En hoe gaat zij voorkomen dat ieder jaar een strookje van een perceel wordt ontsmet met metam-natrium, waardoor omwonenden niet – zoals nu het geval is – een keer per drie tot vier jaar kunnen worden blootgesteld aan een geheel behandeld perceel, maar ieder jaar, of wellicht zelfs meermaals per jaar aan gedeeltelijk behandelde percelen. Graag een reactie van de Staatssecretaris hierop.

Zie mijn antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie over «risico's voor omwonenden». De situatie waarbij ieder jaar een strookje van het perceel wordt ontsmet is hierin meegenomen.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie willen graag weten of er gekeken is naar de wisselwerking tussen metam-natrium en de middelen die op de «bufferzones» zullen worden gebruikt?

Er is geen toepassingsconflict of wisselwerking tussen metam-natrium en middelen die in de bufferzone worden toegepast, omdat het tijdstip en de plaats van toepassing verschilt. Andere middelen worden bij het poten of planten toegediend, terwijl grondontsmetting plaatsvindt in de periode dat er geen gewas aanwezig is.

In de lelieteelt zijn daarvoor de bestrijdingsmiddelen Nemathorin en Vydate toegelaten, bij aardappelen het middel Mocap. Deze wisselwerking kan volgens deze leden voor nieuwe problemen zorgen. Het middel Mocap moet bijvoorbeeld worden ondergewerkt na gebruik, terwijl metam-natrium met folie bedekt moet worden. Die verschillende

bewerkingen zullen in het veld moeten worden gecombineerd. Deelt de Staatssecretaris de mening dat dit nieuwe risico's kan opleveren, zoals het scheuren van de folie waarmee de grond is bedekt die is ingespoten met metam-natrium, met de mogelijke gezondheidsrisico's van dien? Op welke wijze is deze wisselwerking bekeken bij het besluit om metam-natrium opnieuw toe te staan, en op welke wijze is de NVWA hierover geïnstrueerd?

Het Wettelijk Gebruiksvoorschrift is bindend voor het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen en combineren van verschillende gewasbeschermingsmiddelen. Daarmee wordt het onmogelijk om een met folie afgedekt perceel te behandelen met een ander middel.

Hoe ziet de Staatssecretaris de handhaving van de nieuwe gebruiksvoorschriften voor zich?

Deelt zij de mening dat deze naar de letter moeten worden nageleefd? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kan zij schetsen hoe de NVWA deze voorschriften denkt te gaan handhaven, en hoeveel inzet dat zal vergen van de dienst? De fundamentele vraag is of zij vindt dat het verantwoord is om de inspectiedienst te belasten met de handhaving van gebruiksvoorschriften van een omstreden middel dat we ook, gelet op de risico's voor de volksgezondheid, geheel zouden kunnen verbieden. Graag een reflectie op dit punt.

Zie mijn antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie over «handhaving metam-natrium».

Heeft de Staatssecretaris al contact gehad met de NVWA over de handhaving van deze gebruiksvoorschriften?

Er is contact geweest met de NVWA over de handhaving van de gebruiksvoorschriften.

Het is immers voor het eerst dat de NVWA moet controleren op naleving van maatregelen die werden genomen ter bescherming, in de meest directe zin, van omwonenden. Deelt de Staatssecretaris de mening dat de NVWA daarbij ook goed moet luisteren naar de signalen van omwonenden zelf, en dat zij handhavingsverzoeken snel in behandeling moet nemen? Hoe moet de NVWA handelen bij overtreding van de regels?

De NVWA neemt handhavingsverzoeken en signalen uit de samenleving zeer serieus. Signalen worden meegenomen in de beoordeling of opgetreden moet worden. Zie ook mijn antwoord op de vraag van de leden van de PvdA-fractie over «sancties».

Gezien het risico dat de toepassing van metam-natrium voor de volksgezondheid oplevert moet er naar mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie ook een protocol in werking treden om omwonenden bij overtreding te beschermen. Welke maatregelen moeten er getroffen worden wanneer de NVWA constateert dat er bijvoorbeeld geen, of een te kleine, bufferzone is ingesteld, of als het behandelde gebied niet goed is afgedekt? Worden omwonenden dan geëvacueerd?

Wanneer de NVWA een ernstige overtreding van de gebruiksvoorschriften zou constateren, dan neemt de NVWA contact op met de GGD om op basis van de ingeschatte risico's eventuele vervolgacties te bepalen. Deze zullen afhankelijk zijn van de omstandigheden van het specifieke geval. In de beschreven situaties hoeft niet direct sprake te zijn van directe risico's voor de gezondheid van omwonenden, ook omdat het Ctgb in de

beoordeling gebruik maakt van veiligheidsmarges. Het blijft uiteraard van belang dat de gestelde gebruiksvoorschriften worden nageleefd.

Worden er metingen gedaan om de potentiële blootstelling vast te stellen?

De NVWA en de GGD voeren geen metingen uit naar potentiële blootstelling bij gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De Gezondheidsraad heeft geadviseerd om een onderzoek te doen naar de blootstelling van gewasbeschermingsmiddelen van omwonenden in agrarische gebieden, omdat betrouwbare gegevens over deze blootstelling in Nederland ontbreken. Zoals gemeld in de brief van het kabinet (Kamerstuk 27 858 nr. 230) heeft de regering het advies van de Gezondheidsraad overgenomen. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) is in 2014 met een vooronderzoek gestart. Dit onderzoek krijgt een vervolg in de periode 2015–2017. In het onderzoek worden gegevens verzameld over de mogelijke blootstelling van bewoners in agrarische gebieden waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt.

En welke sanctie staat op deze overtredingen?

Zie mijn antwoord op de vraag van de PvdA over «sancties».

Hoeveel meldingen heeft de NVWA op dit moment binnen? Hoeveel meldingen verwacht de NVWA nog dit kalenderjaar? Op welke wijze wordt er met de meldingen omgegaan? Wordt er bij elke melding ook een controle uitgevoerd? Dat laatste zouden de leden van de Partij voor de Dieren-fractie zich goed kunnen voorstellen, gezien de potentiële risico's bij fout gebruik van het grondontsmettingsmiddel en de voor agrariërs wellicht complexe aangescherpte gebruiksvoorschriften. Graag een reactie hierop.

Op dit moment zijn er 30 meldingen van voorgenomen gebruik van metam-natrium bij de NVWA binnengekomen. Dit aantal zal in 2014 naar verwachting niet verder oplopen.

Zie ook mijn antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie over «handhaving metam-natrium».

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie wijzen de Staatssecretaris erop dat lokale overheden ook veel vragen en klachten hebben gekregen over het gebruik van metam-natrium in hun gemeente. Nu dit gif weer is toegestaan, zullen deze vragen, zorgen en klachten weer in aantal toenemen, zo schatten deze leden in. Deelt de Staatssecretaris de mening dat het voor deze gemeenten van belang is om te weten waar en wanneer er in hun gemeenten metam-natrium wordt gebruikt, en is zij dan ook bereid om de meldingen die de NVWA daarvan binnenkrijgt, door te laten sturen naar de betreffende gemeenten?

Metam-natrium is een toegelaten gewasbeschermingsmiddel, waarvan de risico's voor mens, dier en milieu door het Ctgb zijn onderzocht en bij de huidige voorschriften acceptabel zijn bevonden. Daarom is het niet nodig om gemeenten standaard te informeren.

Dit zelfde geldt naar mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie voor de lokale huisartsen. Is de Staatssecretaris van mening dat de huisartsen in staat zijn om symptomen van eventuele blootstelling aan metam-natrium te herkennen en daarop adequaat te handelen? En zou het niet raadzaam zijn om daarover ook een meldplicht in te stellen, zodat het aantal incidenten met metam-natrium dit keer goed geregistreerd wordt? In Vlaanderen is al in 2008 een advies voor lokale hulpverleners en

huisartsen uitgegeven over hoe om te gaan met incidenten met metam-natrium en metam-kalium (<http://www.mmk.be/afbeeldingen/File/Metamnatrium.pdf>). Is de Staatssecretaris niet van mening dat een dergelijke brochure ook nodig is in Nederland, nu dit gevaarlijke middel weer gebruikt mag worden?

Zoals ik in het antwoord op de voorgaande vraag heb aangegeven is metam-natrium een toegelaten gewasbeschermingsmiddel, waarvan de risico's voor mens, dier en milieu door het Ctgb zijn onderzocht en bij de huidige voorschriften acceptabel zijn bevonden. Daarom is het niet nodig om huisartsen standaard te informeren. Wanneer nodig kunnen artsen en andere professionele hulpverleners het NVIC raadplegen over de mogelijke gezondheidseffecten en behandelingsmogelijkheden bij vergiftigingen met deze stof.

Eerder dit jaar, toen het gebruik van metam-natrium en de onaantoonbare risico's voor de gezondheid daarvan al onderwerp van discussie waren en de Staatssecretaris het Ctgb vroeg opnieuw naar dit middel te kijken, stelden LTO en Nefyto een bufferzone van 7,5 meter voor. Volstrekt onvoldoende natuurlijk. Toch kwam op het besluit van het Ctgb in mei om metam-natrium te schorsen forse kritiek vanuit de sector, en wordt er hard geklaagd over de moeilijkheden van de aanvullende gebruiksvoorschriften. Een dergelijke reactie laat de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB) nu zien bij het verdwijnen van de toelating van Actellic voor de bollenteelt. Hoewel Syngenta als toelatingshouder zelf kennelijk inziet dat het middel veel te milieuvriendelijk is, is de KAVB kennelijk heel verrast over het feit dat het middel straks niet meer gebruikt mag worden, en gaat het zelfs in hoger beroep tegen de afwijzing van de vrijstelling door het ministerie (Bron: Nieuwe Oogst, 13 september 2014, p. 28). Deelt de Staatssecretaris de conclusie van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat deze belangenvertegenwoordigers zichzelf op deze wijze diskwalificeren als logische gesprekspartners over het bestrijdingsmiddelenbeleid, en dat dit geluid van belangenbehartigers niet maatgevend kan zijn bij dit soort regelgeving?

Een vrijstelling wordt aangevraagd door de sector, maar de beoordeling en het nemen van een besluit ligt bij mij. Mijn besluiten terzake zijn gebaseerd op de adviezen van het Ctgb en de NVWA.

Naast het giftige metam-natrium worden er nog vele andere chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt in de landbouw. Ondanks de beleidsvoornemens in de Nota Duurzame Gewasbescherming (kamerstuk 27 858, nr. 146) om in te zetten op geïntegreerde gewasbescherming, waarbij chemische middelen pas als laatste redmiddel worden ingezet, wordt er nog steeds op grote schaal ingezet op chemische middelen, die vaak zelfs preventief worden toegepast en bovendien ten koste gaan van natuurlijke plaagbestrijding door natuurlijke vijanden. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben er kennis van genomen dat de Staatssecretaris op 24 juni een tijdelijke vrijstelling heeft afgegeven voor het gebruik van Tracer in de onbedekte productieteelt van aardbeien en de teelt van bessen, braam en framboos (http://wetten.overheid.nl/BWBR0035273/geldigheidsdatum_22-09-2014). Kan de Staatssecretaris toelichten waarom dit middel, dat ook volgens de informatie van het Ctgb zelf zeer gevaarlijk is voor bijen en natuurlijke vijanden, nu ook in de onbedekte teelt van deze bloeiende fruitsoorten gebruikt mag worden? In het gebruiksvoorschrift staat: «Om de bijen en andere bestuivende insecten te beschermen mag u dit product niet gebruiken op in bloei staande gewassen» (<http://www.ctgb.nl/toelatingen/toelating?id=12567>).

Deze vrijstelling is gebaseerd op een landbouwkundige noodsituatie. De suzuki-fruitvlieg kan niet worden bestreden met het beschikbare middenpakket. Het middel was onder andere al toegelaten in de bedekte teelt van aardbeien. Het Ctgb heeft een positief advies gegeven voor de onbedekte teelt van aardbeien, bessen, braam en framboos, omdat gebruik van het middel onder voorwaarden van mitigerende maatregelen veilig is voor mens, dier en milieu. De toepasser is verantwoordelijk voor een juist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en dient de gestelde voorschriften stipt op te volgen. In de kas kunnen bestuivende bijen en hommels beschermd worden tegen nog niet opgedroogde spuitdruppels door de bijenkorven en hommelmasten te verwijderen of af te dekken. Door alle openingen met insectengaas af te sluiten kan voorkomen worden dat bijen en andere bestuivende insecten de kas binnenkomen. De kas is na een dag weer veilig. In de onbedekte teelt mag geen toepassing op bloeiende gewassen plaatsvinden en moet gebruik worden gemaakt van driftreducerende doppen en moet om bijen in aangrenzende gewassen te beschermen de toepassing na zonsondergang plaatsvinden.

Hoe kan de Staatssecretaris garanderen dat dit voorschrift nageleefd wordt, als zij nota bene in juni een vrijstelling verleent voor het gebruik van dit gif op aardbeien, bessen, braam en framboos?

Garanties over naleving kunnen nooit worden gegeven.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie willen ook heel graag weten hoe vaak de NVWA bij dit soort fruitbedrijven is langs geweest deze zomer, en hoeveel overtredingen van deze gebruiksvoorschriften daarbij zijn geconstateerd. Graag een reactie hierop.

Er is geen gerichte controle uitgevoerd voor dit specifieke middel. Tijdens generieke toepassingscontroles in het veld (voor alle toepassingen) zijn geen overtredingen van de gebruiksvoorschriften voor dit middel vastgesteld.

Is de Staatssecretaris bereid om nu vast aan te kondigen dat zij volgend jaar niet wederom een tijdelijke vrijstelling zal geven?

Nee, een aanvraag wordt getoetst aan vastgestelde landbouwkundige criteria en risico's voor mens, dier en milieu. Ik kan nu niet vooruitlopen op de besluitvorming van een aanvraag die volgend jaar eventueel kan komen.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie ontvangen tevens graag nader inzicht in de stand van zaken rond het komen tot een betere bescherming van omwonenden. Is het advies van de landsadvocaat met betrekking tot de mogelijkheden voor het instellen van spuitvrije zones inderdaad bijna gereed, aangezien de Staatssecretaris aankondigde in de laatste brief hierover (TK 38 969, nr. 267)? En wordt daarbij ook de recente uitspraak van de Raad van State inzake een bestemmingsplan van de gemeente Houten betrokken (uitspraak 201308924/1/R2)?

De landsadvocaat is om advies gevraagd. Een reactie wordt op korte termijn verwacht. Daarbij wordt de recente uitspraak van de gemeente Houten betrokken. Ik zal u zo spoedig mogelijk na het ontvangen van het advies hierover berichten.

Deze leden willen de Staatssecretaris vragen het advies zo snel mogelijk door te zenden aan de Kamer, zodat het ook bij de behandeling van de Omgevingswet betrokken kan worden. Hoeveel van de huidige toelatingen heeft het Ctgb inmiddels herbeoordeeld aan de hand van de Duitse

en Engelse methoden, en in hoeveel en welke gevallen is het daarbij van oordeel dat er aanvullende gebruiksvorschriften ingesteld dienen te worden?

De aan uw Kamer toegezegde herbeoordeling van bestaande gewasbeschermingsmiddelen op de risico's voor de gezondheid van omwonenden is gestart. Medio 2015 vindt besluitvorming over deze herbeoordeling plaats.

Afsluitend. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie verzetten zich tegen het opnieuw toelaten van dit gevaarlijke middel in de Nederlandse landbouw. De volksgezondheid mag niet op het spel worden gezet voor de economische belangen van onder andere de export van bloembollen en aardbeien. Deelt de Staatssecretaris die mening?

Zie mijn antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie over «belangenafweging».

Zo ja, op welke wijze is dat te rijmen met het toestaan van een middel dat zo giftig is dat er vergaande beperkende maatregelen genomen moeten worden om ervoor te zorgen dat omwonenden daar niet ziek van worden. De Staatssecretaris weet dat gebruiksvorschriften van bestrijdingsmiddelen lang niet altijd netjes worden nageleefd. Het hernieuwd toestaan van metam-natrium zorgt bovendien voor grote maatschappelijke onrust. Ook lokale bestuurders zitten met de handen in het haar, en weten niet hoe zij de gezondheid van hun inwoners moeten beschermen. Deze leden vinden het risico op nieuwe incidenten met metam-natrium – met misschien wel chronische longaandoeningen tot gevolg-, onaanvaardbaar groot. Zij wijzen er op dat het, wanneer het gaat om het wegen van de belangen van volksgezondheid enerzijds en economische belangen anderzijds, altijd gaat om een politieke afweging. Zij vragen de Staatssecretaris om het besluit van het Ctgb om metam-natrium opnieuw toe te staan, te herroepen en het middel zo snel mogelijk uit de handel te nemen. Graag een reactie hierop.

Zie mijn antwoord op de vraag van de leden van de D66-fractie. Daar bestaat momenteel geen grond voor.